

27 лютага ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь адбылася прэзентацыя Года Фердынанда Рушчыца. Летась у лістападзе генеральная канферэнцыя UNESCO на падставе сумеснай заяўкі Беларусі і Польшчы ўключыла 150-гадовы юбілей нашага земляка ў календар памятных дат на 2020 год. Беларуска-польскую заяўку падтрымалі таксама Літоўская Рэспубліка і Расійская Федэрацыя. Загадам міністра культуры Рэспублікі Беларусь створаны аргкамітэт і распрацавана праграма ўрачыстасцяў.

ст. 2

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Год Рушчыца, абвешчаны UNESCO

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Соцыум

ЧАС ПІК У МЕТРО

Зусім хутка гэтая мадэль пераўвасобіцца ў сілімінавы аб'ект "Дрэва дарог", які будзе ўсталяваны на платформе новай станцыі метро "Вакзальная".

ст. 5

Праекты развіцця

АЛФАВІТ ПАВОДЛЕ УНОВИСА

У горадзе над Дзвіной Аляксандр Вышка асоба вядомая, бо як дызайнер мае дачыненне бадай да ўсіх мастацкіх праектаў, якія спрыяюць умацаванню іміджу Віцебска як культурнай сталіцы краіны.

ст. 13

Гістарыёграф

САКРЭТЫ РАДЗІВІЛАЎСКІХ САРКАФАГАЎ

Цягам рэалізацыі літоўска-беларускага праекта спецыялісты вывучылі пахаванні прадстаўнікоў знакамітага роду. Галоўнай мэтай работ стала ідэнтыфікацыя парэшткаў, фіксацыя і аналіз іх стану.

ст. 14

9 771994 478007 2 0009

“Харошкі” ў Амане

Як паведамляе прэс-служба Міністэрства культуры краіны, Дні культуры Рэспублікі Беларусь у Султанаце Аман запланаваны з 2 па 6 сакавіка.

Падчас мерапрыемстваў выступіць Беларускі дзяржаўны акадэмічны заслужаны харэаграфічны ансамбль “Харошкі”. Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь з дапамогай уласнага збору рэалізуе выставачны праект “Узоры і сімвалы: спадчына беларускага арнаменту”. Міністэрства спорту і турызму Беларусі падрыхтавала прэзентацыю, што распавядае пра турыстычны патэнцыял нашай краіны.

Беларускую афіцыйную дэлегацыю ўзначаліць міністр культуры Юрый Бондар. У склад яе ўвойдзе таксама дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Павел Сапоцкіна.

Цырымонія адкрыцця Дзён культуры адбудзецца 4 сакавіка на сцэне Дома музычных мастацтваў Каралеўскага опернага тэатра ў Маскаце. Гледачы убачаць нумары з залатога фонду “Харошак”, заснаваныя на багатым фальклорным матэрыяле і беларускай гісторыі. Сюрпрызам для публікі стане музычная “Арабская фантазія” ў выкананні аркестравай групы ансамбля.

Экспазіцыя Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь будзе працаваць да 31 мая. Дамінанта выставы — нацыянальны касцюм, а таксама — ручнікі, поцілкі, вышыўкі, прадметы этнаграфіі.

Год Рушчыца, абвешчаны UNESCO

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

У прэзентацыі акрамя прадстаўнікоў культуры краіны грамадства Беларусі, кіраўніцтва Нацыянальнага мастацкага музея бралі ўдзел міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар, польскія дыпламаты і дэлегацыя Нацыянальнага музея ў Варшаве. Дырэктар згаданага музея Лукаш Гавэл у сваёй прамове адзначыў, што гэты юбілей — знакавая падзея для нашых народаў, і згадваючы агульнае мінулае, трэба думаць, як будаваць на ягонай аснове сённяшняе стасункі.

У Год Рушчыца адбудзецца выстава твораў мастака. На ёй ягоная творчасць будзе прадстаўлена максімальна шырока, нават панарамна. Беларускія гледачы пабачаць карціны, сёння вядомыя ім толькі па рэпрадукцыях. Адбудзецца мастацкі пленэр. Навукоўцы зладзяць канферэнцыю.

Год Рушчыца ахопіць не толькі Беларусь і Польшчу, але і іншыя абсягі.

Фота Таццяны МАТЦВЕВІЧ

Дырэктар Нацыянальнага музея ў Варшаве Лукаш Гавэл, генеральны дырэктар НММ РБ Уладзімір Пракаповіч, Пасол Польшчы ў Беларусі Артур Міхальскі.

Сёмы раз не падвёў

Вяртанне на радзіму амаль праз восемдзесят гадоў

Прах славага літаратара Змітрака Бядулі перавезены ў Мінск і будзе перапахаваны ў сталіцы. Пра гэта было абвешчана 27 лютага падчас прэс-канферэнцыі ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры.

Антон РУДАК

Змітрак Бядуля (Самуіл Плаўнік), вядомы літаратар і дзеяч беларускага нацыянальнага руху першай паловы XX стагоддзя, памёр у эвакуацыі падчас Вялікай Айчыннай вайны 3 лістапада 1941 года, і быў пахаваны ў горадзе Уральску (Казхстан). Амаль праз восемдзесят гадоў пасля смерці нарэшце зрабілася магчымым вяртанне яго праху на родную зямлю Беларусі.

Пытанні перапахавання пісьмніка на радзіме са згоды прадстаўнікоў яго самі займаецца Фонд Марыі Магдалены Радзівіл (Швейцарыя) на чале з членам Кансультацыйнага савета па пытаннях беларусаў за мяжой пры МЗС Беларусі Аляксандрам Салегам. Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры выступае партнёрам у рэалізацыі перапахавання. Філіял музея, “Беларуская хатка”, знаходзіцца ў будынку, дзе жыў з 1914 па 1918 год Змі-

Фота Таццяны МАТЦВЕВІЧ

Дырэктар Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры Міхаіл Рыбакоў, сын Змітрака Бядулі Яфім Плаўнік, старшыня Фонду Марыі Магдалены Радзівіл Аляксандр Салега, Часовы павераны ў справах Беларусі ў Швейцарыі Павел Мацукевіч падчас прэс-канферэнцыі.

рок Бядуля разам са сваімі оёстрамі, а таксама гасцяваў Максіма Багдановіч.

У фондах Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры знаходзіцца каля 80 прадметаў, непасрэдна звязаных з жыццём і дзейнасцю Змітрака Бядулі. Пры эксгумацыі праху і дэмантажы помніка ва Уральску былі

захаваны шматлікія надмагілля з імем пісьмніка, якія таксама будуць перададзены ў фонды музея. Настаўляецца перапахаванне ў могілках Уральскага выставілі з прапановай ушанаваць месца першапачатковага пахавання Змітрака Бядулі, усталяваўшы пры царкве мемарыяльны знак у па-

Першапачатковы выгляд надмагілля Змітрака Бядулі.

Аляксандр Салега і Павел Мацукевіч падчас эксгумацыі праху Змітрака Бядулі ва Уральску.

А вы запрошаны самім Співаковым?

Вясна на музычны манер пачнецца ў Мінску і некаторых абласных гарадах святучна. З 9 сакавіка пройдзе VI Міжнародны фестываль “Уладзімір Співакоў запрашае...”

Надзея БУНЦЭВІЧ

Фестываль з такой назвай адбываецца ў некалькіх кропках свету. Дзесяцігоддзе таму з’явіліся яны і ў Беларусі.

Паводле традыцыі, канцэрты фестывалю ўключа-

юць розныя віды мастацтваў, яднаючы іх у непадзельным сінтэзе, і праходзяць у лепшых прыстасаваных залах. Так, на адкрыццё ў Нацыянальным Вялікім тэатры Беларусі будзе закрэслены оперны жанр: з аркестрам “Віртуозы Масквы” на чале з Уладзімірам Співаковым выступіць прымадона Ганна Аглатава. Праз некалькі дзён на той жа славутай сцэне ў рамках фестывалю з’явіцца зоркі сусветнага балета з праграмай “Ад класікі да мадэрну”.

Яшчэ два фестывальныя вечары знойдуць прапіску ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Першы названы “мо-

наспектаклем” зорнага расійскага акцёра Дзмітрыя Дзюжава. Але тое “мана” насамрэч стане разгорнутай поліфанчнай дзеяй: ён будзе чытаць “Яўгена Анегіна” разам з Дзяржаўным акадэмічным сімфанічным аркестрам Беларусі, за пулы якога ўстане Аркадзь Берын. Другі філарманічны канцэрт — гэта закрыццё фестывалю. З вядомым Камерным аркестрам Kremerata Baltica будзе салі-

раваць французскі піяніст Люка Дзюбарг.

Фестываль ахопіць таксама Гомель і Магілёў. А 6 сакавіка пры падтрымцы Міністэрства культуры Беларусі ў зале Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі выступяць стыпендыяты Міжнароднага дабрачыннага фонду Уладзіміра Співакова. Сярод юных талентаў — двое беларускіх дзяцей: мінскі габаіст Фёдар Громаў і магілёўская акардэаністка Ульяна Астанковіч.

КУЛЬТУРА ШТОЎДНІШНЯЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСЯГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдавецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адказны сакратар — Юрый КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў:** Надзея БУНЦЭВІЧ, Яўген РАПІН; **агалавочны рэдакцыі:** Дар’я АМІЛЬКОВІЧ, Алег КІЛІМАЎ; **Надзея ХВІРЭЙКА, Антон РУДАК, Ілья СВІРЫН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльны карэспандант:** Пётр БАСІЦЕВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОБАД; **карэктар** — Таццяна ПАНШЫНКА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Раённы адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”. **Дырэктар** — СЛАБОДЗІН Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 25.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выданыя пашпарт, асабны нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупкі не рэдакцыя і не вяртаюцца. Мераванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

© “Культура”, 2020. Наклад 3365. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпіска ў адрок 28.02.2020 у 18.00. Занова 505.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавешча “Беларускі Дом друку”. ПЛ № 02330106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Увага! Аб’ява*

Заслужанный коллектив Республики Беларусь Президентский оркестр Республики Беларусь

объявляет конкурс на замещение вакантных должностей:

артист эстрадно-симфонического оркестра — гобой;
артист эстрадно-симфонического оркестра — скрипка (на время отпуска по уходу за ребенком);
артист эстрадно-симфонического оркестра — кларнет;
артист эстрадно-симфонического оркестра — фагот;
артист эстрадно-симфонического оркестра — фортепиано (на время отпуска по уходу за ребенком).

В конкурсе могут принять участие музыканты с высшим или средне-специальным образованием, которые владеют необходимыми навыками и практикой игры в оркестровом коллективе. Желающие принять участие в конкурсе предоставляют письменное заявление в администрацию Президентского оркестра Республики Беларусь.

К заявлению прилагаются:
1. личный листок по учету кадров; 2. автобиография;
3. копия диплома о высшем или средне-специальном образовании;
4. характеристика с последнего места работы или учебы; 5. программа выступления до 15 минут: крупная форма и пьеса.

Конкурсная комиссия имеет право предложить участникам прослушивания нотный материал для чтения с листа.

Участники конкурса подают вышеназванные документы с пометкой “На конкурс в Президентский оркестр Республики Беларусь” в администрацию оркестра до 20.03.2020.

Дополнительная информация по телефонам: 229 90 50, 229 90 04.

На чырвонай дарожцы Берлінале рэжысёр "Урокаў персідскай" Вадзім Перэльман і выканаўцы гаюльных роляў Науэль Перэс Біскаярт і Аляксандр Гайдзігер.

Габр'яя-перса ў стужцы таленавіта ўвасобіў аргенцінец Науэль Перэс Біскаярт.

Здымкі карціны адбываліся ў Беларусі. У кадры — капліца Рэйтанаў у Грушаўцы.

Урокі фарсі і Берлінале

Прэм'ера ў Berlinale Palace, дзесяціхвілінныя авачыі, цёплыя водгукі прэсы, — так прынялі на 70-м Берлінскім кінафестывалі стужку Вадзіма Перэльмана "Урокі персідскай", зробленую ў сумеснай вытворчасці Расіі, Германіі і Беларусі. Аглядальніца "К" Дар'я Амяльковіч павявала на прэстыжным кінаглядзе, і паспела не толькі паглядзець карціну, але і сфагараваць на чырвонай дарожцы генеральнага дырэктара Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Уладзіміра Карачэўскага, які прысутнічаў на паказе. Калі эмоцыі суцешыліся, самы час разабрацца, у якой стужцы наша краіна прыняла ўдзел, і што нам далей з гэтым рабіць.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Мінск — Берлін — Мінск / Фота аўтара

На прэм'еры, што адбылася 22 лютага, ад беларускага боку прысутнічаў Уладзімір Карачэўскі.

Вядома, убачыць Уладзіміра Карачэўскага на чырвонай дарожцы было прыемна. Сусветная кінапрэм'ера, у якой прымае ўдзел прадстаўнік твайі краіны — гэта гонар. Генеральны дырэктар кінастудыі "Беларусьфільм" ахвотна ашукнуўся на заклік да гутаркі, і тут жа на дарожцы даў невялікі каментарый, пабягаўшы, што кіно ўжо пераважна беларускай вытворчасці абавязкова будзе прадстаўлена ў будучыні на кінафестывале.

Пакуль жа беларускія кінавытворцы апынуліся ў такой кампаніі. Прадзюсарам "Урокаў персідскай" выступіў Цімур Бекмамбетаў і кампанія Нурелі Філіп. Сігнарый, паводле наваў Вольфганга Кальхаазе, напісаў Ляа Сафін. У гаюльных ролях — еўрапейскія зоркі кіно: Робэрт Айдзігер (знаёмы публіцы па фільме "Машыла" Аляксея Увасіля) і аргенцінец Науэль Перэс Біскаярт (прагучаўшы ў "120 удараў у хвіліну" Робэна Кампіе). Аператар — Уладзіслаў Апельяніц ("Лега", "Стомленныя сонцам-2"). Рэжысёр карціны — галівудскі кінематграфіст родам з Кіева Вадзім Перэльман, аўтар "Дома з пяску і туману". Усе складнікі карціны інтрыгавалі — і проба азначыць, што чаканні спрадзіліся: фільм

атрымаўся, як міжнародны праект на няпростую тэму.

1942 год. Бельгіяц яўрэйскага паходжання Жыль трапляе ў транзітны лагер, і, каб пазбегнуць п'ябелі, называе сябе персам. Па дзіўным збегу абставінаў, у лагера выв'яляецца нямецкі повар Кох, які прагне вывучыць фарсі, каб пасля вайны з'ехаць у Іран і адкрыць там рэстаран. Кох цікавіцца Жылем і "наймае" таго навучыць персідскай. Але справа ў тым, што бельгіец не ведае фарсі, і ўсё, што яму застаецца... выдумаць новую мову.

На першы погляд, гэта гісторыя выжывання разумнага чалавека ў нечалавечых умовах. Але стужка Вадзіма Перэльмана аказваецца не такой прастай. Штучны фарсі, словы якога кожны дзень прыдумляе Жыль, гэта вельмі яркая метафара. І — як мова стасункаў паміж двума героямі, людзьмі з розных "лагераў", і як мова калектыўнай памяці пра Халакост, і як нават мова гвалту...

Цікавыя змены ў прашэсе яе сачынення адбываюцца і з Жылем: у стане пастаннага стрэсу і страху ён пачынае размаўляць на выдуманым фарсі нават у непрыгомыя моманты, чым канчаткова пераконвае многіх, што ён — перс. Мова, у да-

дзеным выпадку, становіцца знакам яго новай — таксама прыдуманай — ідэнтычнасці, усвядоміўшы якую, Жыль адчувае не пацёку, а яшчэ большую стомленасць і сорам. І не габр'яі, і не перс... А так, хтосьці невядомы. У размове са сваім вучнем і катам ён паскардзіцца: "Я баюся, што калі знікну, ніхто не ўважыць маёй адсутнасці".

У каманданта Коха праўда іншая: раптам праз урокі персідскай у ім прачынаецца хтосьці для яго нечаканы. Прагматычны, педантычны і эгаістычны, гаўшттурмфюрэр Кох пачынае складаць вершы на фэйкавым фарсі, клапаціцца пра свайго паапечнага, ды нават болей — цаніць яго выключнасць. Яны ўжо не ворагі і не сябры, аднак шпосы паміж імі адбываюцца.

Цікавая дэтал: рэжысёр разам з філолагам сапраўды прыдумаў 600 словаў фэйкавага фарсі, у якіх зашыфраваны імёны ахвяраў Халакоста.

Стасункі гаюльных герояў развіваюцца на тле лагернай завядзёнкі. Знявольеныя працуюць, пакутуюць, і паміраюць, а ў нашыскага складу, да прыкладу, пікін на прыродзе, ды раманы з дзв'ючатамі. Такія банальнасць зля, на якую глядзіш з цалкам жыццёвага боку.

Яшчэ адна адметнасць "Урокаў..." — гумар. Нягледзячы на тое, што каманда фільма зрабіла заўважную працу ў аднаўленні адпаведнага антуражу (за ўзор браўся транзітны лагер Natzweiler Struthof паміж Францыяй і Германіяй), усё ж рэалістычнасць не перашкаджае іроніі. Вадзім Перэльман асмеліваецца з дапамогай пэўнай аўтарскай іптанашы змясціць акцэнт з адлюстравання жахаў вайны на чалавека, яго сілы духа: наколькі, увогуле, добра зольна ўсвядоміць сябе, свае дзеянні ў тых умовах, што склаліся?

На прэс-канферэнцыі, прапануючы ключ да сваёй карціны, рэжысёр прызнаўся, — у гэтай гісторыі яго зацікавіла ідэя часавечнасці. "Мы часта кажам, што тады былі такія часы, — тлумачыць ён. — Але гэта не так". Па яго словах, калі мы ўбачым у Клаусе Кохе не робата, а чалавека, гэта дапаможа нам сёння быць больш самакрытычнымі, падштурхне да таго, што і ў нашай сучаснасці мы таксама мусім быць адказнымі і ўважлівымі.

Усё гэта, сапраўды, мае месца быць. Як тое, што ў сваёй кінамаве Вадзім Перэльман прытрымліваецца галівудскага стандарту. Еўрапейскі флёр карціне надае, уласна, ігра актёраў: менавіта іх стрыманы перформанс "змягчае" галівудска-канадскую школу. У фільме нават ёсць хэпі-энд, дзе кожны з герояў атрымоўвае сваё. Стваральнікі гісторыі выхозяць формай на прыгучу, ды ўсё ж перад намі — арт-мэйстрым, які не адмяняе поўнай камерыйнай пралічанасці праекта. Невыпадкова і стужка дэманструецца на фестывалі не ў конкурсе, а ў праграме Berlinale Special Gala. Тым не менш, удзел у падобнай карціне гаворыць аб прафесійным майстэрстве яе стваральнікаў, і ідзе толькі на карысць кінамам-партнёрам.

А што ж беларускі ўнёсак? Калі хтосьці мяркуе, што прысутнасць нашай краіны ў стужцы цалкам умоўная, спыша-

юся аспрэчыць. Ужо першыя кадры "Урокі персідскай" паведамляюць — "тры ўдзельнікі кінастудыі "Беларусьфільм". Пазнаць знаёмыя лакацыі не прадстаўляецца складаным (здымкі, у прыватнасці, ладзіліся ў капліцы Рэйтанаў у Грушаўцы), які вядомы актёраў — "наша ўсё" Ігар Сіроў з'яўляецца ў кадры ў знаёмым амплуа — праўда, на гэты раз, ваеннага ў нямецкай форме. Таксама акрамя кінастудыі "Беларусьфільм", унёсак у карціну зрабілі і іншыя аічынныя кампаніі, у прыватнасці, Filmwagen.

"Урокі персідскай" вучаць таму, што Беларусі ёсць што прапанаваць міжнарод-

най кінаіндустрыі: быць часткай прафесійнага праекта, несумненна, удача. Іншая справа, наколькі актыўна мы прасоўваем кінапатэнцыял, які маецца? У той час, калі пра "Урокі персідскай" піша ўся сусветная прэса, на жаль, на Еўрапейскім кінарынку Берлінале, адным з самых прадстаўнічых у свеце, нашага стэнда так і не ўдалося адшукаць. А так было б лагічна выйсці на новых партнёраў...

Больш падрабязны агляд Беларускага кінафестывалу чытайце ў бліжэйшых нумарах "К".

Пачуць "Паўночнае ззянне"

У разгары — падрыхтоўка VI фестывалу кіно Паўночных і Балтыйскіх краін "Паўночнае ззянне", што пройдзе ў Мінску напрыканцы красавіка і зборэ каля 20-ці стужак з Даніі, Ісландыі, Латвіі, Літвы, Нарвегіі, Фінляндыі, Швецыі, Эстоніі і, вядома, Беларусі.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Акурат гэтымі днямі здымаецца візуальнае афармленне сёлетняга форуму. Штогод яно рознае, бо залежыць ад чарговай фестывальнай канцэпцыі. Тая, у сваю чаргу, выяўляецца яшчэ і праз слоган. Сёлетнім дэвізам фесту сталі словы: "Слухаць і чуць". Яны даволі дакладна акрэсліваюць адну з найбольш актуальных праблем сучаснасці: пры цяперашняй перанасычанасці інфармацыяй мы развучыліся не проста слухаць, але і чуць — суразмоўцаў, блізкіх, само наваколле. А між тым, гэта так важна — быць зразумелым, атрымліваць спагаду і дапамогу. Таму сёлетні фестываль і скіраваны на развіццё эмпатый.

Сярод новаўвядзенняў — паказ не толькі гультыных і поўнаметражных дакументальных фільмаў, але і кароткаметражных. Упершыню фестываль атрымае яшчэ і конкурсныя абрысы: пасля кожнага сеансу можна будзе пакінуць сваю ацэнку, і вынікам такога галасавання стане прыз глядацкіх сімпатый. Больш шырока будзе сёлета прадстаўлена Беларусь. Да ўласна кінапаказу далучацца паўтара дзясятка дадатковых мерапрыемстваў, уключаючы творчыя сустрэчы з замежнымі гасцямі.

Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур абвясчае творчы конкурс праектаў зборнікаў рэпертуарных нотных выданняў для аматарскіх калектываў мастацкай творчасці.

Творчы конкурс аўтараў і складальнікаў зборнікаў нотных выданняў ладзіцца для пашырэння рэпертуарнага зместу прафесійных (аматарскіх) калектываў мастацкай творчасці, развіцця беларускай песеннай і музычнай творчасці.

Да ўдзелу ў конкурсе запрашаюцца як аўтары музычных твораў, так і складальнікі зборнікаў песень, танцаў з нотным матэрыялам, якія прызначаюцца для самадзейных калектываў. У праектах нотных выданняў могуць выкарыстоўвацца творы іншых аўтараў пры ўмове выка-

Конкурс на лепшы рэпертуарны зборнік

нання палажэнняў закону "Аб аўтарскім праве і сумежных правах".

Матэрыялы на конкурс дасылваюцца да 1 красавіка на адрас Цэнтра: 220029, Мінск, вул. Чычэрына, 19, Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур, гсмк-1994@mail.ru. Даведкі па тэлефонах +37517 3344694; +37529 7785698 (Лозка Аляксандр Юр'евіч).

У заяўцы ўказваецца прозвішча, імя, імя па бацьку ўдзельніка(аў), месца працы (вучобы), паштовы адрас, кантактны тэлефон, e-mail. Дадаюцца матэрыялы зборніка (не менш 20-ці старонак).

Матэрыялы прымаюцца ў друкаваным (літаратурны рэдактар Word) і электронным выглядзе (для нот дапускаецца сканіраванне і рукапіс).

Журы згодна крытэрыяў якасці і метаэагоднасці вызначае два пераможцы, работы якіх будуць надрукаваны ў агульным ці асобным зборніку на працягу года. Аўтары выданняў атрымаюць ганарар згодна заключенай дамовы. Выдадзеныя зборнікі будуць перададзены для выкарыстання беларускім аматарскім калектывам мастацкай творчасці ў Рэспубліцы Беларусь і ў краіны замежжа.

Антон РУДАК /
Фота аўтара

Рэалізацыя праекта распачалася выставай, прысвечанай падзеям вайны 1812 года. Дырэктар Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Аляксандр Храмы звярнуў увагу, што выстава нездарма адкрылася ў Дзень роднай мовы, а таксама напярэдадні Дня абаронцаў Айчыны і Узброеных сіл Рэспублікі Беларусь. На ўваходзе ў музей наведвальнікаў сустракалі прадстаўнікі клубаў гістарычнай рэканструкцыі ва ўніформе ўдзельнікаў вайны 1812 года. Тут можна было пабачыць салдат і 18-га палка ўланаў князя Дамініка Радзівіла, што змагаўся на баку Напалеона, і Мінскага пяхотнага Літоўскага палка, які ваяваў на баку Рускай імператарскай арміі. Як адзначыў Аляксандр Храмы, такое становішча, калі беларусы не мелі ўласнай арміі і ваявалі ў войсках розных дзяржаў, працігвалася амаль дзве сотні гадоў, і гэта яшчэ раз нагадвае аб трагічным гістарычным лёсе нашай зямлі да атрымання незалежнасці.

**ТРЫ ВАЙНЫ
Ў ЖЫЦЦІ
І ТВОРЧАСЦІ
КЛАСІКА**

Невыпадкова і тое, што выстава, прысвечаная падзеям 1812 года, адкрываецца ў ДOME-музеі класіка беларускай літаратуры. Для Якуба Коласа тэма войн у гісторыі Беларусі не была чужая — асабіста перажыўшы трагедыю Першай і Другой сусветных войн, ён на ўласным досведзе спазнаў усе жудасці гэтых часін.

Пісьменнік таксама быў удзельнікам камісій, якія ў пасляваенныя гады займаліся пытаннямі паставак на ленд-лізе і лёсамі нямецкіх ваеннапалонных. Натхняючыся творами Адама Міцкевіча, Аляксандра Пушкіна, Міхаіла Лермантава і Льва Талстога, Якуб Колас здолеў асэнсаваш наступствы ваенных падзей для Беларусі і стварыў уласныя творы, прысвечаныя часам Першай сусветнай і Вялікай Айчыннай. У фондах музея захоўваецца нават даваеннае выданне рамана Льва Талстога “Вайна і мір” з паметамі і занатоўкамі беларускага класіка.

Міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь Аляксандр Карлюкевіч таксама падкрэсліў, што Якуб Колас у гады Вялікай Айчыннай вайны

21 лютага ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа адбылася першая выстава праекта “Вайна і мір. Беларусь памятае”, прымеркаваная да 75-годдзя Перамогі. Як пісала “К” у мінулыв нумары, Міністэрства інфармацыі і Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь распачынаюць гэты маштабны культурна-гістарычны праект сумесна з калекцыянерам, лаўрэатам прэміі “За духоўнае адраджэнне” Уладзімірам Ліхадзедавым. У рамках праекта будзе зладжаны шэраг выставачных экспазіцый, якія распавядуць аб удзеле беларускага народа ў войнах з 1812 па 1945 год, а таксама аб гісторыі мірных міжваенных гадоў і сучаснасці.

“Вайна і мір” Коласавага дома

страціў аднаго з сыноў і сам прайшоў пакутнымі шляхамі эвакуацыі. Міністр адзначыў, што праект “Вайна і мір. Беларусь памятае” распавядае пра ўдзел нашых продкаў у розных канфліктах і войнах, удала спалучаючы артэфакты розных стагоддзяў і паказваючы нашу краіну ў яе гістарычным развіцці. А ўнікальнасць першай выставы заключаецца яшчэ і ў тым, што яна даволі лакальная, мабільная, яе

Літаграфія паводле карціны Васілія Верашчагіна “Напалеон у зімовым уборы”.

артэфакты не маюць вялікіх памераў і могуць быць прадстаўлены на розных пляцоўках.

Надзвычайны і Паўнамощны пасол Украіны ў Беларусі Ігар Кізім падкрэсліў, што гістарычныя лёсы Беларусі і Украіны ў войнах XIX і XX стагоддзяў маюць шмат агульнага, таму варта асабліва шанаваш мір, які ўдаецца захоўваць сёння, а для гэтага трэба бараніць сваю мову і гісторыю.

На выставе прадстаўлены амаль сто гравюр паводле малюнкаў удзельніка напалеонаўскага паходу, мастака-баталіста Фабера дзю Фора, выкананыя ў 1827 годзе для альбома “Кампанія Напалеона ў Расіі”, якія адлюстроўваюць шлях

Калекцыянер, лаўрэат прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За духоўнае адраджэнне” Уладзімір Ліхадзедаў, міністр інфармацыі краіны Аляксандр Карлюкевіч і дырэктар Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Аляксандр Храмы на адкрыцці выставы.

Гравюра паводле малюнка Фабера дзю Фора “Прадмесце Бешанковічаў 29 ліпеня 1812 года”.

войск Напалеона праз беларускія землі і іх пераменлівы поспех, змены ў настроі салдат пад уплывам падзей вайны. Таксама тут можна пабачыць 20 літаграфій паводле карцін вядомага мастака-баталіста Васілія Верашчагіна, выданыя ў 1912 годзе альбомам да стогодовага юбілею вайны, і каля сотні гістарычных паштовак XIX і пачатку XX стагоддзя, прысвечаныя падзеям 1812 года.

Важным складнікам экспазіцыі праекта “Вайна і мір. Беларусь

Парахаўніца расійскага афіцэра часоў вайны з Напалеонам.

памятае” з’яўляецца таксама зварот да гісторыі кухні адпаведных гістарычных перыядаў. Так, на адкрыцці першай выставы праекта аўтар кнігі “Смак беларускай кухні” Алена Мікульчык прадставіла наведвальнікам такую страву часоў напалеонаўскіх войн, як салдацкі кулеш. Наогул ж часоў паходу Напалеона праз беларускія землі ў нашай кухні захаваўся цэлы шэраг страў, пачынаючы ад простага буль-

бянога пюрэ да пірага-шарлоткі.

ВЯРТАННЕ ВАЕННЫХ СТРАТАЎ

Наступныя выставы ў рамках праекта “Вайна і мір. Беларусь памятае” таксама плануецца сумесна з вядучымі музеямі і бібліятэкамі краіны. Чарговая экспазіцыя адкрыецца праз месяц у Нацыянальным гістарычным музеі і будзе прысвечаная тэме рэштатцыі, вяртан-

ня і ратавання гісторыка-культурных каштоўнасцяў, якія былі вывезены з тэрыторыі Беларусі падчас войн. Многія з іх і сёння знаходзяцца за межамі краіны, але іх неабходна вяртаць у сферу нацыянальнай памяці.

Тэма гэтая складаная, але надзвычай важная і актуальная, і дзякуючы намаганням як дзяржавы, так і прыватных калекцыянераў, многія каштоўныя прадметы сёння паступаюць у фонды дзяржаўных музеяў і бібліятэк. Менавіта такія артэфакты можна будзе пабачыць на новай выставе, якая ахоплівае шырокі часавы перыяд, пачынаючы з XVI стагоддзя. Па выніках выставы ў рамках выдавецкага праекта Уладзіміра Ліхадзедава “У пошуках страчанага” з’явіцца альбом з выявамі экспанатаў.

У планах таксама стварэнне капійных выстаў у электронным выглядзе, якія дэвалілі б пазачыць унікальныя артэфакты далёка за межамі сталіцы, асабліва ў навучальных установах у невялікіх населеных пунктах, дзе такія выставачныя прадметы выклікаюць надзвычайную зацікаўленасць у дзяцей і падлеткаў. Напярэдадні святкавання 75-годдзя Перамогі ўсе экспазіцыі праекта аб’яднаюцца ў адну маштабную выставу, якая пройдзе ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі і будзе змяшчаць прадметы са збораў калекцыянераў і пісьменнікаў з Расіі, Украіны, Літвы, Латвіі, Эстоніі, Польшчы, Германіі і іншых краін.

Па выніках праекта плануецца выхад яшчэ дзвюх кніг “У пошуках страчанага” — у першай з іх, пад назвай “75 год Вялікай Перамогі”, будучы прадстаўлены гістарычныя здымкі ваенных разбурэнняў у супастаўленні з сучасным выглядам тых самых краявідаў у адбудаваных беларускіх гарадах, а таксама выпускі газеты “Раздавім фашысцкую гадзіну”, якая выходзіла ў гады вайны ў Маскве і рэдагвалася беларускімі літаратарамі.

Яшчэ адна кніга (а таксама прымеркаваная да яе выхату выстава) будзе прысвечаная гісторыі блакады Ленінграда — гэтая тэма для аўтара праекта Уладзіміра Ліхадзедава вельмі важная і асабістая, бо яго бабуля загінула падчас тых трагічных падзей. Такім чынам, праект “Вайна і мір. Беларусь памятае” рэалізуецца ў цэлым шэрагу форм — як выставачнай, так і выдавецкай, і электроннай, што яшчэ раз падкрэслівае маштабнасць гэтага пачынання і яго адпаведнасць велічыннай даце 75-годдзя Перамогі.

Большую частку май-стэрні скульптара Аляксандра ШАППО сёння займае пенапластавы трохкутнік даўжынёй амаль у чатыры метры. Зусім хутка гэтая мадэль пераўвасобіцца ў сілікавы аб'ект "Дрэва дарог", які будзе ўсталяваны на платформе новай станцыі метро "Вакзальная". Ідэйны лейтматыў ейнага візуальнага рашэння лагічны і відавочны — калі вакзал, значыць шлях. Ну, а далей ужо кожны хай сам вырашае, шлях куды і ў якім сэнсе: метафарычным або пад Маладзечна на лецішча. Хуткае з'яўленне чатырох новых станцый спрычыніцца да сапраўднай інтэрвенцыі сучасных скульптур у гарадскую прастору: здаецца, так шмат у адначасе іх ніколі ў нас не з'яўлялася. Таму працягваем знаёміць з тымі творамі, якія неўзабаве ўбачаць — і, будзем спадзявацца, адзінца — многія тысячы пасажыраў.

Ілья СВІРЫН

СУПРЭМАТЫЧНЫ ТРАФІК

— Мінск — гэта суплёт усіх нашых дарог, — тлумачыць Аляксандр Шаппо. — І так было спаконвеку — паводле адной з версій, этымалогія назвы "Менск" паходзіць ад слова "мяніць". Аднак, ён заўсёды быў на скрыжаваннях купецкіх шляхоў. Дрэва таксама мае мноства культурных кодаў, якія кожны прачытае па-свойму.

Скульптар ужо адзначаўся на вуліцах нашых гарадоў не адным узорам яркай фігуратыўнай пластыкі — ад аскетычнага доўга Іаана ў Полацку і да легкадумнага марачка Ромы ў Наваполацку. Аднак гэтым разам Шаппо рушыць шляхам абстрагавання і абгульнення.

— "Дрэва дарог" — гэта не звыклы для нас зубр альбо бусел, які ўжо пераўтварыліся ў клішэ праз сваё аднолькавае працяганне, — падкрэслівае ён. — Тут быў абраны прынцыпова іншы падыход: пошук метафараў і архетыпаў.

У плане сваіх выяўленчых сродкаў скульптура даволі лаканічная. Таму дзіўна было пачуць, што праца над ёю ідзе ўжо пяты год. Зрэшты, аўтар не бачыў тут супярэчнасці: маўляў, простую форму заўсёды складана рабіць, бо даволі шчыра пераабраць мноства рашэнняў, пакуль не знойдзецца аптымальнае. І першапачатковыя эскізы, зацверджаны манументальным саветам, спазнаў даволі вялікую эвалюцыю — якая, дарчы, не скончана пагэтуль.

Скульптуру, усталяваную непасрэдна на платформе, вянчае светлавае кола, падобнае да тых знакаў, якімі

Інтэрвенцыя сучаснай скульптуры ў падземцы, або Час пік у метро

Аляксандр Шаппо.

СТАНЦЫЯ МЕТРО «ВОКЗАЛЬНАЯ»

Фота прадэстаўлена Аляксандрам Шаппо

гарады пазначаюць на карце. На адным з рэндаўраў яно чырвонае, але архітэктары цяпер абмяркоўваюць і такі варыянт падсветкі, каб колер мог мяняцца. Думаецца, ідэя неаблага — ужо хаця б таму, што такія змены ў звыклым атачэнні пазітыўна ўплываюць на псіхіку жыхароў мегаполіса.

Дызайн самой станцыі нагадвае пра яшчэ адзін наш неадараскручаны пакуль культурны брэнд — УНОВИС. Яго канцэптальныя на працоўкі ўжо не ўпершыню эфектна ўвасабляюцца ў грамадскія прасторы — і самі супрэматычныя такі ўтылітарны палыход толькі віталі ды самі ўкаранялі. Хаця Аляксандр Шаппо кажа, што дзве лініі святла выклікаюць у яго

вельмі канкрэтныя асацыяцыі — хуткасную шашу, запоўненую аўтамабілямі.

РАЗУМЕЦЬ СЛОВА "НЕЛЬГА"

Падыход да аздаблення станцый метро ў свеце розны. Дзесяці пра яго думалі і спрачаюцца, а дзесяці — не надаюць ніякай увагі. Прыкладам, у міланскай падземцы мастацкае рашэнне, можа падацца, адсутнічае як такое: паўсюль аднатонныя сцены, аднолькавая падлога...

— Але ж там ты бачыш ступенькі ўсяго на вуліцах, што ў цябе ажно наступае перанасычанасць: колькі ж можна! — парывае Аляксандр Шаппо. — Маўляў, хай хоць у метро людзі адпачнуць. А ў

ма на конкурсе сярод скульптараў выбіраў менавіта ідэю.

Тым не меней, аўтарскія творы ў дадзеным выпадку прызначаны для прасторы, якая функцыянуе далёка не па законах мастацтва. Зразумела, гэта выклікала для скульптараў мноства складнасцяў.

— З метро раней не сутыкаўся ні разу — хіба ў ім ездзіў, — прызнаецца скульптар. — Ды і архітэктары "Метрабуда" — гэта зусім іншая архітэктурная каста. У іх іншыя задачы, іншыя патрабаванні да тых жа матэрыялаў... Таму трэба разумець слова "нельга". Нельга ставіць мастацкую работу — нават самую геніяльную — пасярод людской плыні. Але мы мелі паразуменне і ўвесь час працавалі палпеч. Скажам, рабілі гэткае пагружэнне ў метро — стварылі макет у натуральную велічыню ды прымарылі яго да прасторы, каб не памыліцца ў маштабах і прапорцыях.

Даўся ў знакі і трагічны форс-мажор. У снежні 2018-га раптоўна адшыю ў лепшы свет галоўны архітэктар трэцяй лініі Уладзімір Целяпнёў. Аднак справу мэтра, які раней спраектаваў ажно 13 станцый мінскага метро, працягнула ягоная дачка Вольга Целяпнёва і калегі Сяргей Букато і Рыгор Васільев.

— Не магу сказаць, што праца была лёгкай, але пры гэтым яна стала цікавай і плённай, — кажа скульптар. — На мой погляд, нам удалося дасягнуць галоўнай мэты — сінтэзу паміж архітэктурай і манументальным мастацтвам. Работа добра адпавядае дызайну, а месца для яе абранае бадай ідэальна.

ПРА "НАРОД", ЯКІ "НЕ ГАТОВЫ"

Тут немінуца ўзнікае пытанне: ці няма небяспекі, што паспаліты люд не будзе счытваць усе гэтыя коды — асабліва спяшачыся на працу або на тую ж электрычку?

— Мне не надала імануе падыход некаторых з тых, хто далучае сябе да эліты: маўляў, мы-та прасунутыя, а вось Аляксандр Шаппо. — Хаця чытаючы на інтэрнэт-форумах тэа абразы, якія пасыпаліся на Косцю Селіханова пасля з'яўлення яго "Дыялога" — твора дыхтоўнага, ідэальна ўпісанага ў прастору — я не хаваў абурэння. Але бачу, што прагрэс ідзе. Памятаю, якім быў парк Чалюскінцаў гадоў 35 таму: там ніводнага ліхтара не было цэлага. І калі б тхосьці надумаўся выстаў-

ляць на яго паркане, скажам, рэпрадукцыі твораў Руслана Вашкевіча, іх не ўратавалі б нават самыя жорскія анты-вандальныя меры. Але ёсць такое паняцце, як эвалюцыя, і ніхто ўжо ў гэтым парку ліхтараў не б'е, а галерэя на паркане працуе без перашкодаў. Наогул, я неверагодна здзіўлены тым, наколькі пераўвасобіўся Мінск. Я мяркую, наша гарадская супольнасць ужо гатовая да новых формаў і пераасэнсаванняў. Людзі ж навучыліся выбіраць якасныя машыны або матэрыялы для рамонту. Думаю, і са скульптурай таксама разбярэцца.

Пачуўшы нашу гутарку, да яе далучаецца бацька скульптара — вядомы мастак Уладзімір Шаппо.

— Дык што, значыць, сто гадоў таму нападзілісьменныя віцебскі пралетарыят быў гатовы ўспрыняць супрэматычную аздобу горада, якую рабілі Малевіч і яго хаўруснікі, цяпер ужо публіка не гатовая? Я вельмі з'эдліва ды нервова рэагую на фразу "народ не зразумее".

— Можна, чалавек, які спяшаецца на працу і па вушы занураны ў свае клопаты, і наогул не зверне ўвагу на твор у метро, — працягвае Аляксандр. — А вось ягоны малы, які з цікаўнасцю круціць галавой... Памятаю, у дзяцінстве ў Наваполацку я штотды хадзіў у школу і назад міма смальтавай мазаікі з вялікім рабочым. Яе сюжэт мяне не надта зацікавіў, а вось колеры, тэхніка выканання... Заўсёды спыняўся, падыходзіў бліжэй. Трапілічы ў мастацкае асяроддзе, ты мімавольна фарміруешся сам. У галаве пачынаюць роіцца нейкія пытанні, на якія паступова і адказ знаходзіцца.

Скульптар верыць, што насычэнне гарадскога асяроддзя "мастакім складнікам" адным метро не абмяжуецца — гэты працэс паступова будзе набіраць абароты. Балазе, ідэяў на гэты конт у творчых колах удас-талі:

— Даўно прапаноўваў зрабіць у Мінску парк скульптур, златны стаць турыстычнай адметнасцю, дзе можна было б ладзіць пленэры, — кажа ён. Была ідэя ўсталяваць да 950-годдзя Мінска на праспекце Пераможаўкі вялікія аб'екты розных аўтараў, прысвечаныя розным гістарычным эпохам. На жаль, пакуль нешта "не зрастаецца". Але хочацца Чалавеку важнае пачуццёвае працяганне свайго горада — яго і прымушае яго любіць.

На вуліцах яе пазнаюць, дзякуючы кіно і серыялам — у апошнія гады іх было нямала. А за спінай ужо вялікае жыццё, і гэта — жыццё ў тэатры. Народная артыстка Беларусі Тамара Міронава адзначыла 70-гадовы юбілей, і адзначыла на сцэне роднага Купалаўскага тэатра. На яе яна выходзіць амаль 20 гадоў, іграе ў многіх папулярных і знакавых спектаклях. А да таго была шматгадовая праца ў тэатры Бабруйска, бліскучы творчы перыяд і міжнародны ўзнагароды ў мінскім эксперыментальным тэатры “Дзе-Я?”. Ва ўзросце 50 гадоў яе чакаў новы ўзлёт кар’еры — і запрашэнне ў славы тэатр імя Янкі Купалы, і пачатак кінакар’еры. Тамара Васільеўна і сама кажа, што ёй трэба кнігі пісаць — столькі ўсяго цікавага адбывалася! Хаця б частку цікавага з Тамарай Міронавай мы зараз згадаем — і павіншваем яе з юбілеем, які праходзіць, дарэчы, у няспынай працы. Але ж для акцёраў гэта — шчасце.

Надзея КУДРЭЙКА

Тамара МІРОНАВА:

“Тры разы збіралася кідаць тэатр...”

— Юбілеям можна падзякаваць за тое, што ўдаецца пачуць пра сябе многа добрага. У гэтым сэнсе, я ведаю, юбілей вас парадаваў...

— Ну так, мяне многа хвалілі, ажно занадта, мне здаецца (смях). Але перакрываць не буду — лічу, што не варта да такога вельмі сур’ёзна ставіцца. Але мне і без юбілеяў няма на што скардзіцца — глядачам я чамусьці падабаюся, да мяне палыходзіць і на вуліцах, і ў метро, і ў электрычках, і кажуць вельмі добрыя словы. Але гэта ідзе, канешне, з кіно, больш нават з серыялаў — тэатральны актёр такой вядомасці не мае. У адной праграме, што пра мяне рабілі, казалі — “нізкапробныя серыялы”. Я не была б такой катэгорычнай, бо здымалася і ў вельмі якасных серыялах, якія і прызы на кінафестывалях атрымлівалі. Канешне, у кожнага актёра ёсць марна знятыя ў “тоўнум метры”, але і ў серыялах можна працаваць з вялікай цікавасцю. Асабліва калі не проста выкарыстоўваюць твой тыпаж, а даюць прастору для творчасці, даюць паспрабаваць нейкае новае амплуа.

КІНО — ГЭТА ТЫПАЖ

— А што са сваіх кінапрац вы можаце вызначыць? Мяне калісьці вельмі ўраўі выдатны фільм “Франц + Паліна”. Па якой ролі, як вы думаеце, вас найперш пазнаюць?

— Пазнаюць, я думаю, не па адной ролі, а па сукупнасці — таму, што іх многа самых розных. Разумею, кіно — гэта тыпаж. І як бы мы, людзі мастацтва, ні думалі пра нейкія высокія матэрыі, глядачы ў масе сваёй цярпяць душэўнасць і прастасць. А ў мяне, мабыць, такі добры твар, які выклікае давер (смях), і людзям падабаюцца ролі, дзе я блізка да іх і зразумелая.

Наконт фільма “Франц + Паліна” я згодная, з рэжысёрам Міхаілам Сегалам мы нават пасябравалі. Вось і актёры ж былі бабруйскія, і зняты фільм па апавесці Алеся Адамовіча, але фільм лічыцца расійскім. Потым Міхаіл запрасіў мяне і ў фільм “Расказы”, які таксама атрымаў мноства ўзнагарод на кінафестывалах. “Волкі” — гэта наша беларуская, вельмі моцная карціна, здымаў яе Аляксандр Колбышаў, якога, на жаль, ужо няма на гэтым свеце. Заўсёды прыёмам працаваць з рэжысёрам Качэнькай Дзміўбускай — яна добрая серыялы здымае, і для сябе я

знаходжу там вельмі цікавыя ролі.

— Роло Кучарыхі з фільма “Франц + Паліна” вам потым давалося і на сцэне сыграць у спектаклі “Не мой”, які атрымаў мноства тэатральных прэмій. Сапраўды знакавая для вас ролі.

— Калі здымаўся фільм, на пляцоўцы пастаняна прысутнічала дачка пісьменніка Наташа Адамовіч. У нейкі момант мы з ёй пагаварылі, і прыдумалі, што трэба і ў тэатры паставіць. Але кіно рабілася па сцэнарыі самога Алеся Адамовіча: на “Беларусьфільме” сцэнарый праляжаў 12 гадоў, і зняў яго ўсё роўна — ну што ж ты будзеш рабіць! — расійскі рэжысёр. А інсцэніроўку для тэатра па апавесці “Нямко” рабіў Аляксандр Гарцуеў, і з крыху іншымі акцэнтамі і пальходам. І мне пашчасціла ізноў сыграць Кучарыху — рэ-

кінуў тэатр “Вольная сцяна”, а з ім пайшлі актёры — падтрымаў тады Аляксей Дулараў: пад эгідай Саюза тэатральных дзеячаў мы зрабілі некалькі спектакляў. У той час, дарэчы, я і пазнаёмілася з Генадзем Аўсяннікавым, калі мы ставілі “Трыбунал”.

— Вы ажно расквітнелі, як згадалі Аўсяннікава!

— Таму што гэта мой любімы партнёр, з якім мы пастаняна іграем мужа і жонку (смях). А пачалося наша знаёмства, дарэчы, з канфлікту. Ён прыйшоў да нас іграць у “Трыбунале”, ужо адыграўшы гэтага Цярэшку на купалаўскай сцэне разоў 600. А мы, астатнія артысты, ігралі ўпершыню, і нам трэба было засвоіць ролі, паспрабаваць і так і гэтак. А ён калоціць тэкст і калоціць! У нейкі момант я не вытрымала і спыніла рэплетышню: “Ну немагчыма ж так

Тамара Міронава ў фільме “Вось гэта любоў”. 2013 год.

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

гераінямі — заўсёды, дарэчы, кажу “яна”, а не “я” пра якую ролі. Я найперш актрыса.

БАБРУЙСКІ, “ДЗЕ-Я?”, КУПАЛАЎСКІ

— У Купалаўскім тэатры вы прыйшлі, калі вам быў 51 год. Не ўсім актрысам так шанцуе, праўда?

— Я б сказала — гэта неверагодны выпадак, такога проста не бывае! Рэжысёр Валерый Раеўскі пагледзеў на тры спектаклі, што мы рабілі з Мазынскім, і ў выніку запрасіў мяне ў тэатр. Скажаў, што ў яго зараз няма актрысы народнага плана, і я палыходжу. Так што ў мяне перапынку творчых ніколі не было, без працы я ўвогуле не сядзела. І тым не менш, хоць з самай малодсці любіла менавіта тэатр, але разы тры ў жыцці збіралася кідаць гэтую справу. Першы, калі звольнілася з бабруйскага тэатра, бо проста ўжо не магла там працаваць — у тэатральнай сферы панавалі крызіс. Але Бог адразу адчыніў перада мной іншыя дзверы, я ізноў іграла. Падобнае яшчэ паўтаралася — лёс не даваў мне быць без сцэны.

— У вас і зараз вельмі многа працы — і ў тэатры, і ў кіно.

— Купалаўскі тэатр, мне здаецца, на ўзьдзе, а гляджу на моладзь, якая прыходзіць, — яна такая цікавая, такая таленавітая! І пра мяне

не забываюцца, даюць ролі — зараз новая пастаноўка будзе. У кіно за апошні час я знялася ў чатырохсерыйным серыяле пра вайну, знялася ў рэжысёра Ігара Чацверыкова — “В поінсках ангела”. Нальзчычай цікава было мне ў фільме “Купала” Уладзіміра Янкоўскага — там у мяне невялікая роля аканомкі. Увогуле, вельмі радуе, калі здымаюцца менавіта нашы беларускія фільмы. Не толькі я, а ўсё нашы актёры, наколькі я ведаю, гатовыя ісці на розныя ўступкі, розныя ўмовы — палчас нават бясплатна працаваць, каб толькі здымалася беларускае кіно.

— У вашым жыцці былі ролі вялікіх тэатральных перыядаў, тры тэатры. А пачыналі вы ў Бабруйску, з не самага, магчыма, вядомага на той час, з правінцыйнага, як лічыцца.

— Ой, што вы! Я тады была шчаслівая, што мяне ў прышчыпе ўзліў у тэатр, правінцыйны-неправінцыйны — без розніцы. У мяне ж не было тэатральнай адукацыі, у родным Вільнюсе я скончыла педагагічны інстытут, а ў Даўгаўпілсе, дзе працавала, проста займалася ў тэатральнай студыі. А тут прыхаў са спектаклямі Бабруйскі тэатр, які шукаў сабе малых актёраў, і запрасіў мяне. Гэта быў 73-ці год. З вельмі добрым сэрцам я згадваю Бабруйск, бо менавіта там увайшла ў прафесію і перайграла ўсё — ад грыбочкаў

да галоўных гераіняў. Але напрыканцы 80-х усё стала вельмі дрэнна. І тут мяне Мікалай Трухан паклікаў у Мінск — мы дамагліся спачатку звання тэатра-студыі, а потым заслужылі стаць і сапраўдным дзяржаўным тэатрам “Дзе-Я?”.

АД ЭКСПЕРЫМЕНТУ ДА ТРАГЕДЫІ

— Для Беларусі гэта даволі ўнікальны, эксперыментальны тэатр, асабліва калі казаць пра пачатак 90-х — іншых такіх проста не было. Але неяк рэдка пра яго згадваюць.

— Мы многа ездзілі па замежных фестывалях, і часам сапраўды здавалася, што там нас ведаюць болей, чым тут. Я лічу, што нам і зараз такі тэатр патрэбны: добра, каб ён быў, напрыклад, пры нашай тэатральнай акадэміі. А каму ж эксперыментавалі, як не моладзі!

Вось у Маскве ганараша сваімі рознымі тэатральнымі эксперыментамі, ды і ў нас як хто з’ездзіць туды, пабачыць, дык потым: “Ой, а як жа там у Маскве цікава зрабілі!” Дык я вам скажу, што мы ў “Дзе-Я?” усё гэта яшчэ 30 гадоў таму зрабілі, і атрымалі за свае спектаклі прэміі ў Еўропе. Але тады ў Беларусі ніхто асабліва нас не падтрымаў — ні крытыка, ні тэатральны свет. Так гэта і сышло. А як я хацела хоць нешта паспеш захаваць, хацела, каб гэлебачанне зняла — але нічога не атрымалася. Я вельмі паважала Мікалая Трухана, і вельмі шкадавала, што ён так рана пакінуў свет.

— А можаце прыгадаць, што такога асабліва цікавага і незвычайнага вы там рабілі?

— Напрыклад, мы адначасова ігралі на сцэне дзве аднаактныя п’есы, а такога ўвогуле ніхто не рабіў. Ігралі мы і на англійскай мове — для еўрапейскага глядача. У спектаклі “Чорт і баба” я ў гледзючым працавала на імправізацыі, і ніколі не было аднолькавых паказаў: на тэатральным фестывалі ў Эдынбургу атрымала прэмію як лепшая актрыса за гэты спектакль. У “Дзе-Я?” што ні спектакль быў — усё эксперымент, зараз словамі і не раскажаш. Мікалай Трухан вельмі любіў Беларусь, і хацел, каб усё было толькі па-беларуску, і каб ніякіх лапшаў, а наадварот — хацел узяць беларускі тэатр, вывесці яго ў авангард. У яго былі такія задумкі!

— Як актрыса вы паспрабавалі можаце, шпяр у вас перыяд акадэмічнага тэатра. А ёсць нешта, што вам нічэ не даводзілася іграць?

— Не было ў мяне яшчэ высокай трагедыі. Калі Мікалай Піннін паставіў “Дзве душы”, я адчула, што і гэта магу — там быў адпаведны эпізод, такім чынам мая планка акцёрская яшчэ трохі ўзнялася. Але такога зараз рэдка ставяць — час змяняўся, і што. У нейкі момант, сапраўды, я адчула, што эксперыментуваць мне болей ужо і не хочацца — хачу размаўляць з глядачом пра жыццё, пра душу, пра тое, як мы разумеем адзін аднаго і не разумеем. І Купалаўскі гэта ўсё мне дае.

К

Не так многа беларускіх груп, якія могуць пахваліцца міжнароднай вядомасцю і папулярнасцю. Адна з іх — “Лепрыконсы”. Сапраўды, гэтыя песні ведаюць на ўсёй постсаветскай прасторы, хіты 20-гадовай даўніны гучаць, і дагэтуль выклікаюць практычна тыя ж эмоцыі, што і некалі. Але перыядычна ўзнікаюць пытанні — а што адбываецца з “Лепрыконсамі”, дзе яны, чаму пра іх так мала чуваць? Бліскучым напамінам пра колішнюю папулярнасць каманды стаў яе ўдзел з песняй “Халі-галі” ў цырымоніі закрыцця II Еўрапейскіх гульні на мінскім стадыёне “Дынама” — калі разам спявалі тысячы і тысячы гледачоў. Аказваецца, у “Лепрыконсаў” усё ў парадку — калі меркаваць хаця б па колькасці канцэртаў. Група актыўна гастраліруе, рыхтуе новы альбом, і абяцае дажыць як мінімум да свайго 50-гадовага юбілею. З нязменным лідарам калектыву, фронтмэнам і аўтарам песень Ільёй Міцко гаворым пра дзень сённяшні, і пра тое, ці не зарана “Лепрыконсы” прыпісалі сябе да рэтра.

Надзея КУДРЭЙКА

— Група многа выступала, але пра нейкія новыя творчыя здзяйсненні, новыя практыкі нічога не чуваць. І ты смела называеш “Лепрыконсы” рэтра-музыкай, бышам усё поспехі засталіся толькі ў мінулым...

— Я радуюся таму, што ёсць. Гадоў да 30-ці ў мяне быў такі максімізм юнацкі, увесь час я да чагосьці імкнуўся, хацеў штоосьці даказаць. А зараз, мне здаецца, я проста атрымліваю задавальненне ад жыцця і карыстаюся тым, што было зроблена за апошнія 20 гадоў. Ізноў жа, цяпер у мяне сям’я, дзеці, і гэта кардынальна ўсё змяніла. Мы часта бачым на тэлеэкране папулярных і бышам такіх паяспяховых, такіх бліскучых артыстаў, але як паглядзіш, што ў іх з асабістым жыццём, то разумееш, што гэта глыбока самотныя людзі. Я для сябе такой долі не хачу. Таму — канцэрты многа, публіцы мы падабаемся, на жыццё зарабляем — а што яшчэ трэба?

І мяне абсалютна не бянтэжыць, калі нас запрашаюць ужо на розныя рэтра-дыскацкі — “Дыскацкі 90-х”, “Дыскацкі 2000-х”. Хоць там як правіла трэба спяваць пад фанарамму, але я ўжо пагалжаюся. А згадэш, што калісьці я быў катэгарычна супраць выступленняў пад фанарамму нават на тэлебачанні! Больш за тое, крывідаваў, калі мяне называлі артыстам — кажаў, што я музыкант!

— У ісе ж — пры слове “рэтра” ўяўляюцца такія дзядкі, а табе і 40-ка няма!

— У красавіку 39 годчакі стукне. Як кажуць, у кожнага свой час росквіту. Адзін мой знаёмы ў 40 гадоў пераехаў у Амерыку пачынаць усё спачатку, а я бужо не рашыўся на такое. Я глыбока закапаны каранямі, усё маё жыццё тут, і, дарэчы, у мяне ніколі не было сумненняў, што дзеці мае павінны расці толькі ў Беларусі — сама я па-беларуску і ў Кіеве, і ў Маскве, але Беларусь, наш “квітнеючы прыгожы родны край”, — гэта цэнтр майго Сусвету.

— Пра тое, што рэтра можа быць модным і папулярным зараз, сведчыць гісторыя з групай “Руки вверх”, якая невярагодна паспяхова гастралюе і з якой параўноваюць творчасць Цімы Беларускіх. Вы выступаеце ў адным канцэрце з “Руки вверх”, ездзіце разам у туры — можна сказаць, знайшлі адзін аднаго...

— Я ведаў, дарэчы, што ў Сяргея Жукава і “Руки вверх” усё добра, але не ведаў, што настолькі! У шоу-бізнесе ён зараз знаходзіцца на ўзроўні Бога. Мы з ім праехалі ўжо больш за дзесяць гарадоў, выступалі на вялізных пляцоўках, нават стадыёнах — і паўсюль солдаўты. Рыга, Вільнюс — лядовыя арэны, Ніжні Ноўгарад, Пшэр... У Мінску — 19 тысяч чалавек на канцэрце! У Беларусі з “Руки вверх” выступалі яшчэ ў Салігорску і Гродне.

— Але і без “Руки вверх” у “Лепрыконсаў” многа канцэртаў.

— Вельмі многа, але ў межах кантынента Еўразія — за акіяны пакуль што не лятаем. А так — сёння, напрыклад, іграем на круізе Барселона — Манака — Біца, а заўтра ўжо ў Паўночным Казахстане ці — як мінімум летам — на горным курорце Шымбулак паблізу Алма-Аты. Уся Расія і Украіна — гэта само сабой. Часта выступаем у Турцыі, Егіпце, нядаўна іралі на Кіпры. Канешне, гэта ўсё публіка з так званай постсаветскай прасторы, “russian talking people”, якой няма справы да актуальнасці нашай мовы — людзі хочаць эмоцыі і ўспамінаў пра малалосць. І Сярога Жукаў нездарма нас абраў для сваіх гастроліў. Як я кажу, у “Лепрыконсаў” хоць і паўтары песні, затое якія! І яны дагэтуль нас кормяць.

Паліца нават думаю — а няхай бы хоць з паўгода не было канцэртаў, таму што ёсць страшная стомленасць. Раней пасля ўсіх навагодніх ёлак бывала зацішша, а цяпер і гэтага няма: працуем і ў студзні, і ў лютым. У мінулым жыцці я паддаваўся паніцы, калі раптам якая паўза ўтваралася — маўляў, усё скончана, усё на мяне забылася, канцэрты больш не

Ілья Міцко: “О суперхіт, прыйдзі!”

будзе! Цяпер ужо супакоіўся, і гэта добра, але з іншага боку — і стымула асаблівага займацца пірамам, новымі запісамі і да таго падобным няма. Вось не магу знайсці матывацыю, каб пісаць новыя песні, і пісаць іх пра нешта новае. Хаця ў запісках і няма, але паказваю музыкантам, а тыя: “Ну, клас. Ну давай, можа, зробім”. Але бачу, што ніхто не гарыць ідэяй, і мяне гэта засмучае. А ў групе я ж і дырэктар, і менеджар, і бух-

графік на два апошнія тыдні лютлага: Цюмень, Омск, Новасібірск, Іркуцк, Томск, Краснаярск, Кемерава, Барнаўл... І ў такім рэжыме і наступныя месяцы. Аднак вось так пастроены, а потым падумаеш — а раптам больш не будзе? (сміх) Карацей, я ўдзячны лёсу і цаню ўсё, што ў мяне ёсць, і дай Божа, каб так было і далей. Я хоць чалавек і не царкоўны, але да Бога, да нейкай вышэйшай сілы, да сусветнай энергіі

піць альбому, і пісаў іх з душою і поўнай аддачай, але суперхітамі песні не сталі.

— Нягледзячы на тое, што “Лепрыконсы” — пацалкам стабільны і дзейсны калектыв, ёсць адчуванне, што ў нашай краіне пра яго мала чуваць. Справа нават не ў новых песнях — не ўсім яны і патрэбны. Напрыклад, у нас зараз летам столькі фестываляў адбываецца, а “Лепрыконсаў” на іх няма. Пра сольныя канцэрты і гаворкі не выдзецца. Нядаўна ты расказаў, што маеш вялікае жаданне праехацца з паўнаватарскім гастрольным турам менавіта па Беларусі, а не па Расіі і Украіне.

— Сапраўды, хочацца іграць на Разміне не п’яць-шэсць разоў у год, і не толькі на карпаратывах ці Днях горада. Нядаўна быў гоцем праграмы “Макаёнка, 9”, і скажаў пра такое сваё жаданне. Пасля праграмы мне патэлефанавалі дырэктар аднаго мясцовага Палаца культуры, мы паразмаўлялі, але... У зале 300 месцаў, білеты можна зрабіць рублёў па дзесяць. Такім чынам, па фінансах нічога не атрымліваецца — мы ж жывая рок-банда, нам аднаго абсталявання колькі трэба, а ўжо каб зрабіць нешта — пра гэта і гаворкі няма. Так што жаданне ў мяне ёсць, але як вырашыць усё праблемы, я пакуль не маю ідэй.

І на вялікія беларускія оўпэн-эйры нас перыядычна клічуць, але не заўсёды атрымліваецца дамаўляцца па ўмовах. Бо мы ўсё ж калектыв са сваімі патрабаваннямі, са сваімі расцэнкамі і райдэрам, з такой-сякой міжнароднай папулярнасцю, а нас запрашаюць які нейкую малавядому мясцовую каманду. Не як музыкант, а

Фота з архіва Ільі Міцко

галтар... Яшчэ і сам за рулём, калі канцэрты не напта далёка, да тысячы кіламетраў. Так што не сказаць, што я адпачываю, хоць і не запісваю нічога новага.

— Але ад саміх канцэртаў ты яшчэ атрымліваеш задавальненне?

— Канешне! “Лепрыконсы” — гэта ж жывая банда, у нас кожны раз як сапраўдны рок-канцэрт. А я і музыкант, і стондарт-артыст — у мяне лёгка атрымліваецца імправізаваць, жартаваць, які прэфесійны стэнд-ап маю і загатоўчкі. Але колькі мы ўжо наездзіліся, колькі наляталіся! Паліца адчуванне, што з-за гэтых пераездаў жывеш у бясконным Дні сурка. Магу проста агучыць

Добра кожны дзень звяртаюся і дзякую за ўсё.

— Песня “Халі-галі” пару гадоў таму проста на новай стала суперхітом: гучыць адусюль — і на радыё, і ў тэлепраграмах... Можна згадэш, і які поспех яна мела на цырымоніі закрыцця II Еўрапейскіх гульні ў Мінску...

— Я сам быў у шоку — дзюкуючы таму, што мяне адзначаюць у інстаграме, бачу, што “Халі-галі” ставяць у нейкіх маладзёжных клубках, на маладзёжных вечарынях, каб моладзь адрываецца пад наш старалаўні твор! Але гэта і зразумела, песня ж піянерская, падлеткавая. Каб стварыць яшчэ адзін такі хіт, як “Халі-галі”, патрэбна вялікая ўдача. Я ж і пасля яе напісаў

як дырэктар калектыву, які павінны яго карміць, — я на такое не пагалжаюся. Справа нават не столькі ў грошах, колькі ў тым, што дзавідзецца адмаўляцца ад іншых выступленняў і фестываляў за межамі Беларусі — летам уікенды ўсе занятыя.

У інфармацыйнай прасторы “Лепрыконсаў” не так многа таму, што, па-першае, я зараз удзельнічаю ў здымках ці даю інтэрв’ю толькі ў двух выпадках — калі мне самому гэта цікава ці калі я проста не магу адмовіць чалавеку, бо, напрыклад, паважваю яго, мы даўно знаёмыя. А так кажу — прабачце, але не бачу ў гэтым сэнсу. І нават тэлеканалам адмаўляю. Вось калі б хто прапанавалі зняць наш жывы канцэрт — то я быў бы рады, а інакш гэта простае марнаванне часу. Таму і не так часта чуваць пра нашу групу.

— У цябе два сыны — Мірон і Маўсей, старэйшаму ўжо дзесяць гадоў. Ці знаёмыя яны з творчасцю бацькі, ці паддаюцца ім песні “Лепрыконсаў”?

— Песні, канешне, ведаюць, і радуюцца, калі дзе мяне бачаць — але тэлевізар мы не глядзім, ён у нас не падключаны: хапае YouTube і інтэрнэт. А вось такая вялікая аддача падзея, як выступленне “Лепрыконсаў” на закрыцці II Еўрапейскіх гульні на стадыёне, ім мошна спадабалася. Жонка з дзецімі сядзелі на трыбунах, дык расказвала, што малочыя нашы атакі веращачу: “Гэта мой тата! Ён лепрыконс!” І мяне самога, шчыра кажучы, — хоць я ўжо дзе толькі не выступаў, на якіх сцэнах ні быў, і стаў увагуле такім непрыбылым — гэта расчуліла, прымусіла хвалявацца: буслік ліцця, прэзідэнт сядзіць, людзі радуюцца... А спачатку ж паставіўся так — ну прыйдзем, праспяваем, што тут таго. Але потым апаніў і арганізацыю свята, і пастаноўку, і тое, як публіка нас прымае, адчуў гонар і за краіну, і за “Лепрыконсаў”. Ну, і няхай, што нам — беларускім артыстам — потым давалася пешшу ісці дадому, бо найперш развозілі замежных гасцей. (сміх)

— Як ты думаеш, наколькі групе хоць такія існавання без новых хітоў?

— О, прыйдзі да мяне, суперхіт! Павер, “Лепрыконсы” яшчэ і сваё 50-годдзе на сцэне адзначаць! Хаця да яго і не так многа засталася, нам ужо 23 гады. А новы альбом я ўсё-такі раблю. Але там цяпер такія тэмы, пра якія раней мне мама казала: “Сынчак, ну пра што ты спяваеш! Прасявай вольны лепш пра нашу дачу, пра сваю настаўніцу...” (сміх) І вельмі ў мяне песня пра маму, песня пра дзяцінства. Я ж прастыя хлопца, што бачу, пра тое і спяваю — сям’я, сям’я... Мабыць, сёлета ўсё ж выдзім новае альбома. І — раптам, хто ведае, нам ізноў панануць з хітом.

Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла імя Рыгора Шырмы святкуе сваё 80-годдзе. Прысвечаны гэтай падзеі гала-канцэрт адбыўся акурат учора. Яго дэвізам былі абраны словы аўстрыйскага кампазітара-класіка Густава Малера: "Традыцыя — гэта перадчыта агню". Напярэдадні мы пагутарылі з галоўным дырэктарам слаўтага калектыву Вольгай ЯНУМ.

Калі і хварэць, дык толькі музыкай

Рыгор Шырма і яго капэла...

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Вольга Яўгенаўна, як складалася юбілейная канцэртная праграма? Часам у такіх выпадках робіць звычайно "справядліва", а ў вас — нават у рэспрэксію складаны погляд у будучыню.

— Хачелася, каб гэта быў не проста "агляд зробленага", а нейкая незвычайная форма, якая, да ўсяго, акрасіла б узятыя каляндарныя даты на абысцкім без прэм'ер, а тым больш у рэспрэксію складаны погляд у будучыню.

лоп і яго стылізацыя: там і колішня апрацоўкі, і найноўшыя, а таксама аўтарскія кампазіцыі, набліжаны да народнай песеннасці. Мы звяртаемся да творчасці аднаго з заснавальнікаў нашага калектыву Рыгора Шырмы, а таксама Анатоля Багатырова, Андрэя Мзівані, Аляксандра Рашчынскага. Для нас пішуць маладая, але ўжо вядомая Вольга Падагайская, Канстанціна Яськоў, Андрэй Саўрыцкі. Спецыяльна да гэтай вечарыны падрыхтавала сваю кампазіцыю Стэпа Матэра Канстанціна Яськова. А другую — сучасныя творы розных жанраў і кірункаў. У кожным нумары — сваё разнастайнае. Да "Кальханкі салдацкай машы" вельмі падрабязна ў свеце латышскага кампазітара Эрыка Энгельста. Быў зроблены беларускамоўны пераклад. Зварнуліся мы і да сямі з амерыканскага мюзікла

— Другое аддзяленне, пэўна, задумвалася як паказ разнастайнай стыльвай палітры, да якой звяртаецца калектыв?

— Так, штосьці накітавалі: мы можам усё. Таму першую частку складала даўно вядомая Вольга Падагайская, Канстанціна Яськоў, Андрэй Саўрыцкі. Спецыяльна да гэтай вечарыны падрыхтавала сваю кампазіцыю Стэпа Матэра Канстанціна Яськова. А другую — сучасныя творы розных жанраў і кірункаў. У кожным нумары — сваё разнастайнае. Да "Кальханкі салдацкай машы" вельмі падрабязна ў свеце латышскага кампазітара Эрыка Энгельста. Быў зроблены беларускамоўны пераклад. Зварнуліся мы і да сямі з амерыканскага мюзікла

"Аклахома" Рычарда Ролдэкса.

— Для вас заўсёды былі важныя візуальныя складнікі выканання — тыя ж сцэнічныя строй.

— Таму да юбілейнай вечарыны былі пашыты новыя — стылізаваныя ў народным духу. Капэла шмат гастраліе, і хочацца, каб наш калектыв адрэа асацыяваўся з Беларуссю.

— Для іх большых візуальных эфектаў, гэтаралізацыі сваё выступленне, ператварэння іх у савабаслівыя сцэнічныя дзействы і нават спектаклі ў выкананні? Зварнуліся мы і да сямі з амерыканскага мюзікла

...і спадкаемцы традыцый.

кім шчыльным "плотам", трымаюць ноты ў руках — і штосьці там спяваюць. Шэспыяюць напаміны, але ўсё гэта час я адчула, а тым больш у рэспрэксію складаны погляд у будучыню.

— Але ў сучаснай музыцы многае змянілася? Зварнуліся мы і да сямі з амерыканскага мюзікла

капраймаманне, артысты хорру актывна рухаюцца, нават танчаць. І ўвогуле хор — гэта зусім не сумна. Класіка, магчыма, складаная для некатораго пераказу, але ў гэтым жанры гэта былі лепшыя творы еўрапейскага ўзроўню. Заецца, для дзіцячых, жаночых хароў пішацца больш, чым для такіх магучых змяшаных калектываў, як наш.

— Можна, ёсць ранняя арганізацыя хароў конкурсу? Сувесна з Беларускай саюзнай кампазітару і з разнастайнасцю на наш калектыв — калі памыліся штосьці атрымаўшы, наступнае з'явілася ўключэння майстэрства, і на спецыяльнасці "сольныя спе-

маістэрствам, выконваючы сучасныя прыёмы любові складанасці. Таму, прайшоўшы ў капэлу, я пачала працаваць найперш над прыгаражамі, а потым пераходзіла на больш складаныя творы. І калі гук не даваўся, усё астатняе папросту не мае значэння.

— Вам дапамагае ў гэтым ваша васьмалетняя дачка? Вы ж скарочылі Акадэмію мусікі не спрабуючы, калі не будзе высокага спеўнага ўзроўню. Слухаць трэба заўсёды

маістэрствам, выконваючы сучасныя прыёмы любові складанасці. Таму, прайшоўшы ў капэлу, я пачала працаваць найперш над прыгаражамі, а потым пераходзіла на больш складаныя творы. І калі гук не даваўся, усё астатняе папросту не мае значэння.

— Вам дапамагае ў гэтым ваша васьмалетняя дачка? Вы ж скарочылі Акадэмію мусікі не спрабуючы, калі не будзе высокага спеўнага ўзроўню. Слухаць трэба заўсёды

чушы можна горы звярнуць. Чалавек у поўнай меры трапіць у залежнасць — ад свайго ўласнага голасу.

— Але ж нейкі дадатковыя патрабаванні звычайна не надаюць радуючы працоўны калектыву. Тым больш, калі на ўзроўні кіравніц значна маладзейшыя за многіх.

— Некаторыя супрацьстаяць, можа, і сыходзіла ад кантрасу з аўтарствам. Але ў прытрымліваюся слоў Мініна, які ў канцыце быў для мяне эталонам: не трэба, каб шчыра прымаў усё сто адсоткаў, гадоўнае — хазахіць і пераканацца.

— Як усё паспяваеце? Бо вы ж не толькі капэла кіруючы, а яшчэ і Камерны хорам Salutaris, выкладзеце ў Акадэміі музыкі, будзеце ў 20 гадоў з'явіліся рэгентам Святогага хору Храма ў гонар іконы Божай Маці "Усіх тугавільных Радасці". І пры гэтым маеце трох сям'ю.

— Старажыні Арыём спявае ў Дзяржаўным камерным хоры Беларусі, Фёдар жыўе ў Пецярбургу, а маюцца Васіо — усёго п'яць гадоў. Таксама прасіцца ў музычную школу. Але вы памыліся: ёсць і яна не паспявае! Не магу нават захаваць, бо хор таксама трэба пісьціць. Гэтыя два гады, які ў ўзнавілі капэлу, былі аддзелены карпатлівай хормайстарскай працы, каб не прасці прывільныя патрэбныя навукі, а давесці іх да аўтаматызму, інтуітыўнага выканання. Мала граціць у ноты, нават пры гэтым гукам. Пятрабуецца асацыяванае ітыванне, напэўнае змерцелькай. Над гэтым і працую!

аўтарам, з якімі вы хачеці б супрацоўнічаць.

— Мы так і робім. А яшчэ імкнемся паказаць лепшыя заходнія творы, каб і публіка і кампазітары бачылі сусветныя тэндэнцыі, а не толькі арыентаваліся "гучна і радзіма". Харовае мастацтва насамрэч вельмі глыбокае, тонкае, з невергодна высокай матымасціям. Наш калектыв — гэта практычна ўвесь аркестр, 70 чалавек. Вельмі хвору ўключэння ў рэпертуар творы Тома Таліса — англійскага кампазітара эпохі Рэнесансу — для 40 галасоў, дзе ў кожнага — сваё асобнае партыя.

— Як усё паспяваеце? Бо вы ж не толькі капэла кіруючы, а яшчэ і Камерны хорам Salutaris, выкладзеце ў Акадэміі музыкі, будзеце ў 20 гадоў з'явіліся рэгентам Святогага хору Храма ў гонар іконы Божай Маці "Усіх тугавільных Радасці". І пры гэтым маеце трох сям'ю.

— Старажыні Арыём спявае ў Дзяржаўным камерным хоры Беларусі, Фёдар жыўе ў Пецярбургу, а маюцца Васіо — усёго п'яць гадоў. Таксама прасіцца ў музычную школу. Але вы памыліся: ёсць і яна не паспявае! Не магу нават захаваць, бо хор таксама трэба пісьціць. Гэтыя два гады, які ў ўзнавілі капэлу, былі аддзелены карпатлівай хормайстарскай працы, каб не прасці прывільныя патрэбныя навукі, а давесці іх да аўтаматызму, інтуітыўнага выканання. Мала граціць у ноты, нават пры гэтым гукам. Пятрабуецца асацыяванае ітыванне, напэўнае змерцелькай. Над гэтым і працую!

Вяртанне думкамі ў маладосць — рызыкаўнае падарожжа. Чакаеш зноў адчуць станочыя змоцы, зноў перажыць шчаслівія імгненні, а высветліцца, што і ты іншы, і свет змяніўся. Жыццёвы досвед змяніў ракурс бачання, і многае з таго, што было калісьці ў тваіх вачах надзвычай каштоўным, сёння ўвогуле не стасуецца з тваімі густамі, не ўпісваецца ў прырытэтыны шэраг. І формула прыгажосці ў цябе сёння іншая. З такімі разгадкамі я выправіўся на выставу памяці Мікалая Селешчука.

"Канец сезона туману".

Ментальны аўтапартрэт у атачэнні загадкавага

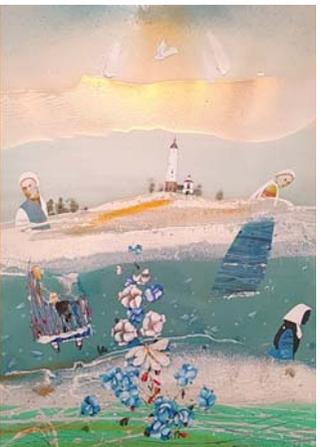
Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

"Майстэрня мастака".

Выстава, якая напачатку тыдня адкрылася ў Нацыянальным гістарычным музеі, мае немудрагелістую назву "Успаміны". Акрамя жывапісных і графічных твораў мастака на ёй прадстаўлены фотаздымкі, з якіх відавочна, што не заўжды Мікалай быў замкнёным чалавекам. Так, загадкавым. Бо цяжка зразумець, чаму сёння, калі публіка "разбэшчана" прапановамі на які заўгодна густ, калі ў параўнанні з тым часам, у які мы жывем, мастакі значна разбагацелі на інструментарый, праз Сёціва маюць лёгкі доступ да інфармацыі любога кітталу, без

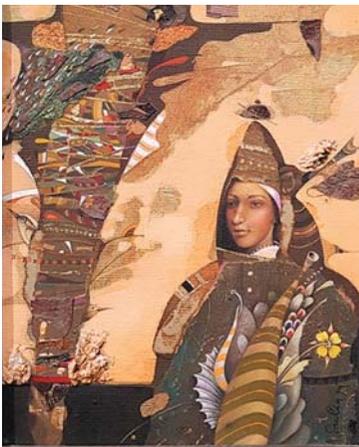
проблем вандруючы па свеце і нават забылі слова "ізнурта", творчасці Мікалая для інтэлектуалаў застаецца ўвабаваннем свабоды, узорам канцэптуальнай ідэаласці і падкрэсленай самаці. Апошні чыннік называюць вандруючы па свеце і нават забылі слова "ізнурта", творчасці Мікалая для інтэлектуалаў застаецца ўвабаваннем свабоды, узорам канцэптуальнай ідэаласці і падкрэсленай самаці. Апошні чыннік называюць

"Swiata IV".

метнае мастацтва, а мо як Эндры Уайес засвродзіўся б на свядома абмежаванай прасторы успамінаў і сказаць, якім быў ён сёння, якія б меў прыярытэты, арыентаваўся б. Можна занураўся б у беспера-

сямейны альбом з фатаграфіямі людзей, якіх ужо няма. Я зноў парадваўся за творцу, які на тле сучаснага і туці, што лічыцца німі галоўнымі і адвечнымі адзнакамі беларускасці, скарыстаў свой талент на тое, каб быць шчаслівым

"Час цікавасцяк".

і расправесці іншым, што жыццё — ужо само па сабе падарунак. Паколькі станаўленне прыпадае на маю маладосць, я бачу ў ягоных карцінах і графічных аркушах шмат таго, што

адшыло ў нябыт альбо з тэ пары вонкава амаль непазнавальна змянілася. Але пры вонкавых зменах матэрыяльнага асродка ментальнага сфера трансфармацыя амаль не паддаецца. Таму і сёння мы маем патрэбу ў творчых

Селяшчук — студэнт.

якія маючы ўнутраны суверэнітэт, пашыраюць прастору свабоды для грамадзянскага жыцця. На гэтай выставе ёсць і мая любімая карціна селешчукоўскага аўтарства - "Канец сезона туману". Жаўнаца, чый тып прыгажосці я называю ўрбаністызмам, на тле нізкага кравяду, пазабудленага пывільзашчых адзнак дзе ўвогуле якой-небудзь выразнай адметнасці. Але менавіта гэтыя выявы значна, некрэсленасць прычыннае вока, прымушае прыглядзіцца, шукаць за спінай жаўнаца штосьці схаванае ў тумане. Незразумела, што тая гарадзкая, дзіця асфальту, робіць у гэтай пусцэлі.

што расказана мастаком.

Патэлефанавалі бібліятэкары з Бешанковічаў. Папярэдзілі, што дашлюць навіну пра клуб “Ветразь” і вельмі шчырыя сяброўскія зносіны. Хто ж ад такога адмовіцца?! А сутнасць ліста вось у чым. У Бешанковіцкай цэнтральнай раённай бібліятэцы дзейнічае клуб стасункаў “Ветразь”. Такім чынам установа наладзіла шчыльныя творчы кантакты з аддзяленнем дэзнага знаходжання для інвалідаў раёнанага тэрытарыяльнага цэнтру сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва. Летуценны “Ветразь” паяднаў неаб’яўных чытачоў. У супрацоўніцкай аддзела абслугоўвання і інфармацыі бібліятэкі задачы наступныя: далучэнне людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі да чытання, забеспячэнне інфармацыйнай падтрымкі, развіццё творчых здольнасцяў, арганізацыя адпачынку.

Яўген ПАГІН

горадам Гуазіла і нашай Валожынскай. Нашы часты аўтар — Ганаровы консул Рэспублікі Беларусь у горадзе Кальяры (Консульская акруга, Аўтаномны рэгіён Сардзінія — Італія) Джуээле Карбоні паведаміў, што дэлегацыя агракультурнага кластэра “Валожынскія гасцінцы” пабыла з візітам на Сардзініі. Такім чынам была працягнута рэалізацыя праграмы Еўрапейскага саюза MOST у супрацоўніцтве з кіраўніцтвам Камуны Гуазіла (гарадок за 40 кіламетраў ад Кальяры). Абодва бакі паўдзельнічалі ў семінары “Культурная, эканамічная і турыстычная захаванасць сельскай мясцовасці”. Камуна Гуазіла імкнецца займацца традыцыйнымі для дадзенай мясцовасці сельгасрабамі. Кааператыву “Валожынскія гасцінцы”

прасоўвае падобныя практычныя дзеі росту лакальнай эканомікі, да прыкладу: адраджэнне традыцыйнага мёдаварэння. У сваю чаргу сардзінскі бок наведвае Валожынскае ўжніўні, калі ў Ракаве будзе ладзіцца “Ракаўскі фест”, прымеркаваны да 555-годдзя мястэчка. Словам, абмен досведам працягваецца, сяброўства спараджае ўсё новыя сумесныя практыкі.

Цэнтра культуры Дзятлава паведамляюць. Дзесяцігадовы юбілей адзначыў ансамбль народнай песні “Суседачкі” Данилавіцкага Дома культуры. Шанаванне гэтай даты сумясцілі сельскай мясцовасці Дзятлаўскага раёна. Стварыла гурт Аляксандра Карповіча. Яна — была медык, доўгі час была старастай вёскі Круцілавічы, пра да-

“Надзеі” стаяліся 15 гадоў. А кіруе ёй мастак і дызайнер Аля Кір’ялава”.

З вялікай любоўю напісала пра клубныя ўстановы свайго раёна дырэктар Смаргонскага ЦДК Галіна Крайчонак. У Кушлянінскім сельскім клубе канцэртная праграма “Мы аб родным краі песні спіяваем” прысвечана 75-годдзю вызвалення нашай краіны ад фашысцкіх захопнікаў. Сольскі ДК прапанаваў канцэрт беларускай песні — народнай і аўтарскай. Фальклорны гурт “Кропелькі” выканаў песню пра Смаргонскія бараначкі. Тэкст пра мясцовы брэнд напісала Ірына Гаева, а музыку да яго — Васіль Карпец. У сельскім клубе вёскі Лешчаняты канцэртная праграма называлася “Куточак, сэрцу дарагі...” А Валэйкавіцкі СК у чарговы раз вызначыўся выступленнем свайго вядучага фальклорнага гурта “Валэйчанка”. Калектыву ўжо больш за сорок гадоў.

Двухдзённы семінар-практыкум “Тэндэнцыі развіцця беларускага народнага касцюма” прайшоў у Мар’ілёўскім абласным металычным цэнтры народнай творчасці і культурна-асветнай работы. Пра гэта паведаміла вядучы рэдактар установы Крысціна Башарымава. Прафесійным майстэрствам дзяліліся майстры докаратаўна-прыкладнай творчасці з рэгіёна вобласці.

Традыцыйныя навіны адным радком. Работнікі аўтабібліятэкі Гродзенскага раёна аддзячылі сельскіх чытачоў за акцыю “Дзень дарэння кнігі”.

У Мастоўскай райбібліятэцы прайшла прэзентацыя віртуальнай вандроўкі “Турыстычнымі сцэжамі Мастоўшчыны”.

Данилавіцкі ДК (Дзятлаўскі раён) прапанаваў выставу старадаўніх прылад хатняга побыту.

Аддзел абслугоўвання і інфармацыі Ашмянскай раённай бібліятэкі правёў для васьмікласнікаў экалагічны вечар.

Бярэзінская райбібліятэка знакамліта прафлактычнымі акцыямі “Пасябры з законам”.

Вялікі канцэрт адзначыў сваё 80-годдзе Свіслацкі раён.

У аграпрадукцыі Ханевічы, таксама Свіслацкіна, прайшоў кірмаш, падчас якога “рэалізуюцца” веды па асновах бяспекі жыццядзейнасці.

У працяг тэмы спецыяліст Савецкага раёна аддзела называюцца сітуацыяй Мінска Ташыяна Бычанок распавядае пра сталынінскі конкурс “Выраставальнікі вачыма дзяцей”. Лепшыя работы вучняў ад першага да выпускнога класаў экспанавалі ў Мінскім дзяржаўным палацы дзяцей і моладзі.

Беражыце сябе! Сустрэнемся праз тыдзень.

Мы — разам і пад “Ветразем”

рэдакцыю. Згадаем іх сіцілы змест.

Супрацоўнікі Гродзенскага раёнага культурна-інфармацыйнага цэнтру пішуць, што чытачы Азерскай, Свіслацкай, Раціцкай, Путрышкаўскай, Квасоўскай, Азальскай сельскіх бібліятэк, Скідзельскай гарадской, работнікі клубных устаноў прынялі ўдзел у акцыі “Родная мова — чытаем разам”. Гучалі вершы і ўрыўкі з прозы пісьменнікаў-юбіляраў гэтага года: Рыгора Барадуліна, Уладзіміра Караткевіча, Ларысы Геніюш, Уладзіміра Дубоўкі, Пятра Глебкі. Ухвальна, што да акцыі падключыліся чытачы мабільнай бібліятэкі з аддаленых вёсак Гродзенскага раёна Каменная Русота, Прывалкі. А пасяджэнні аматарскіх аб’яднанняў, прымеркаваныя да Дня мовы, прайшлі ў Сапоцкінскай гарпальковай, Луцкаўлянскай, Парэцкай, Камшэўскай, Гожскай, Верылішкаўскай сельскіх бібліятэках.

У Літскім палацы культуры на Міжнародны дзень роднай мовы прэзентавала музыку-паэтычную праграму “Жывы выток зямлі беларускай”.

Дзень роднай мовы адзначаны і ў Карэліцкай раённай бібліятэцы.

Вельмі не хочацца, каб усе гэтыя акцыі заставаліся разавымі. Няўжо быць беларусам па-ранейшаму не модна?! Тое ж тычыцца і моды на дабрыню.

Пра шэраг мерапрыемстваў да Дня абаронаў Ашмянскіх прайшлі лісты з Ашмяншчыны, Смаргоншчыны, Дзятлаўшчыны.

Дабрыня яднае народы і нацыі, краіны і паселішчы. Менавіта так узнікла сяброўства паміж італьянскім

На здымках:

- 1 Валожынскія гасцінцы на Сардзініі.
- 2 Выступае нвагрудскі “Тэатрал”.
- 3 На выставе “Выраставальнікі вачыма дзяцей”.
- 4 У “Суседчак” — юбілей.

брыню жанчыны распавядаць можна шмат. Песенная творчасць для Аляксандры Кузьмінчыны — вітаміны баздэрасці і добрага настрою. А “Суседчакі” — з адной вёскі, аб’ядноўвае іх сяброўства і любоў да малой радзімы. І любоў гэтую яны нясучы літаральна ў кожнай песні. А выступаюць яшчэ не толькі ў Круцілавічах, але і па ўсім раёне. Разам з кабетамі і душа спявае!

Хто можа быць дабрэйшым за родную бабулю. А асабіста памятаю толькі пах іх рук. Пахлі яны малаком і хлебом. Для шчасця і гэтага дастаткова, ну хіба што яшчэ і высокага неба над галавой.

Любача для Навагрудка знакамліта не толькі замкам, але і народным драматычным калектывам “Тэатрал” пры Любанскім ГДК. У складзе калектыву, піша дырэктар Навагрудскага раёнага цэнтру культуры і народнай творчасці Наталія Кавальская, — спрэс жанчыны ўзростам да 60 гадоў. Такі склад — гэта палёваная сіла дабрыні. Спектаклі “Тэатрала” крываюцца попытам як сярод дарослых, так і сярод дзяцей. Гаючая сіла мастацтва не дае кабетам старэць душой.

Самы час згадаць XV рэспубліканскі фестываль народнай творчасці ветэранскіх калектываў “Не старэюць душой ветэраны”. Металды аддзела мастацкай творчасці Бабруйскага палаца культуры Волга Амяльчук распавядае: “У намінацыі “Дэкаратаўна-прыкладнае мастацтва наш горад на абарончым туры прадставіла студыя габеленай вышывкі “Надзея”. Сярод устаноў культуры гэта адзіная студыя, дзе займаюцца людзі сталага веку. Летась

Чатыры масты атачаюць дадзены аграгарадок: праз Слоўст — прыток ракі Волма, каля вёсак Апчак і Заямачнае, і ў Смалявіцкім раёне. Упершыню ж, як вёска, Замасточча згадваецца ў дакументах XVII стагоддзя. Якія культурныя насенні ў той час сеялі ў гэтым населеным пункце тагачаснага ўладаўніка — невядома, я ж паспрабаваў даведацца, што ў ім адбываецца цяпер.

Алег КЛІМАЎ,
Мінск — аграгарадок Замасточча
Мінскага раёна — Мінск / Фота аўтара

Палітра Замасточча: з “Забабонамі” і днямі беларускай мовы

ПОШУКІ І ЗНАХОДКІ

Апынуўшыся толькі ў фазе Замасточскага цэнтра вольнага часу, імгненна разумееш, што культурнае жыццё ў ім кіпіць. Адрозныя тры выставы малюнкаў сустрэлі мяне ва ўстанове: арт-вернісаж юнай мастачкі Валерыі Цімаховіч і дзве тэматычныя — “Героям Айчыны прысвячаецца” і “Мой тата — самы лепшы”. Каля сцяны знаходзілася ўсякае прыбранне з дзіцячых цацак і слова love, складзенае з велізарных літар, — Дзень святога Валянціна ў ЗЦВЧ працягваўся...

А прапуючы дзень яго мастацкага кіраўніка Ганны Прушаноўскай пачаўся з гутаркі з аглядальнікам “К”.

— Работнікам культуры знойдзецца, для каго прымяніць свае навыкі ў аграгарадку, бо ён налічвае каля трох тысяч чалавек, — уводзіць яна мяне ў курс дэмаграфічнай сітуацыі. — Тут вялікая цяглічная пасадка, саўтас “Мінскі”, недалёка індустрыяльны парк Вялікі камень, значыць рабочыя рукі патрэбны. Таму і хаты будаваліся, і інфраструктура наладжана. Дарэчы, у бульнку, у якім размешчаны Цэнтр, ёсць кніжніца (праўда, бібліятэкар зараз на бальнічным), спецыялізаваная дзіцяча-юнацкая школа алімпійскага рэзерву.

Карэнная жыхарка Замасточча прыйшла ў культуру з сацыяльных педагогаў. Васямнаццаць гадоў Ганна Мікалаеўна адпрацавала ў мясцовай школе. Цяжкія падлеткі, неўладкаваная сем’я, словам, аднойчы назапашаная стомленасць прымусілі перакваліфікавацца ў практычнага псіхолага. Не, зносіны з дзецьмі і падлеткамі ёй не наладжвалі, проста найбольшым момант для змены фармату такіх кантактаў. Калісьці спадарыня Прушаноўская ўжо спрабавала сябе на пасадзе мастацкага кіраўніка Цэнтра вольнага часу, праводзіла тут дыска-тэкі, падзарабляла харографам — знятула яе да дзейнасці творчай (была і спроба паступлення ў тады яшчэ Беларуска інстытут культуры), а два гады таму яна перайшла сюды на пастаянную працу — на паўстаўкі.

— Між іншым, я спявала ў нашым народным ансамблі народнай песні “Кяханачка” — мяне ў яго ў шасцігадовым узросце тата прывёў, — распадае мастачка кіраўнік. — А сёлета калектыву адзначыць трынаццаць

Чаго толькі няма ў музеі Цэнтра!

Госці... і мужчыны Замасточча.

пяць гадоў, які ён так стаў называцца. Усёго ва ўстанове дзейнічаюць васямнаццаць фарміраванняў (трынаццаць дзіцячых) — платных і бясплатных — вакальных эстраднага спеваў, харэаграфічных і танцавальных, выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, аздараўленчага групы “Здароўе”. Іх наведваюць 153 чалавекі (132 — дзеці і падлеткі).

— Ці не замала дарослых сярод гурткоўцаў? — пытаюся я.

— Працазольнае населенніцтва аграгарадка перш за ўсё занятае на вытворчасіях, пасля людзі займаюцца сямейнымі справамі, ну і ў каго сапраўды ёсць патрэба ў занятках творчых, выкрываюць час і да нас прыйшлі. Але я бачу тэндэнцыю, што, напрыклад, новыя паселенцы ўсё больш ужываюцца ў культурнае асяроддзе Замасточча — і ў якасці яе спажывцоў, і як стваральнікі.

У аб’яднанні-візітоўкі акрамя “Кяханачкі” Ганна Мікалаеўна заносіць народныя вакальна-харэаграфічны ансамбль “Фольк-шоу “Забабоны”, узорную студыю выяўленчага мастацтва “Палітра”, гурток па саломашыцтву “Саламяныя дзівосці”, які выдэ вядомы і ў краіне, і за мяжой народны майстар Рэспублікі Беларусь Ала Аўсяннікава. Вырабы яе вучнёў можна ўбачыць у музеі Цэнтра, дзе таксама прадстаўлены работы з гурткаў ДПМ і “Палітра”.

Калектывы, што пяноў ды танцуюць, дораць сваё мастацтва не толькі жыхарам Замасточча, а і бліжэйшым пяці вёскам, што ўваходзяць у “сферу ўплыву” ЗЦВЧ. Натуральна, такія фарміраванні прымаюць удзел у конкурсах рознага

ўзроўню. Міні-мералпрыемствы, шараговыя, у самой установе праходзіць мінімум раз у два тыдні. На платныя канцэрты кошт білета складае пяць рублёў (у актавай зале на 500 месцаў), за тры — пяць рублёў можна натаццавацца на дзіцячы, падлеткавай або дарослай дыска-тэкаў (у студзені дзве апошнія прынеслі даход у 1102 рублі; згодна з планам платных паслуг на 2020-ты год ўстанова павінна зарабіць 19000 рублёў — на 1000 больш, чым у мінулым). Зьязджаюць сюды і гасцалёры: так, сяброўскія адносіны ўсталяваліся з мінскім мужчынскім вакальным ансамблем “Кантабіле”, “на ўра” праходзілі выступы шоу “Алор” і артыстаў Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору РБ імя Цітовіча. Але такія відзіты рэдкія. Чаму?

— А жыхары Замасточча лічаць, што артысты Цэнтра вольнага часу спяваюць і танчаць не горш раскручаных зорак! — швёрда зьяўляе мая суб’ясеўніца.

Апытаны сярод высокаўцаў паказваюць і тое, што ў аграгарадку засумавалі па вялікім кіно. І ва ўстаноў задулаліся над тым, каб аднавіць паказы фільмаў: відзеца пошук арганізацыя, якая магла б прадстаўляць ліцэнзійныя карціны для іх дэманстрацыі ў Цэнтры раз у месяц — па адной для дарослай і дзіцячай аўдыторыі. А ў пакоі вольнага часу для дзяцей і сёння праводзяць сеансы — тэматычныя: па прафілактыцы называюць

някія сацыяльныя... Шукае ЗЦВЧ і акампаніятара. Апчак прапанаваны заробак пакуль не вабіць прэтэндэнтаў на вакансію.

— Існуюць і іншыя праблемы, — дзеліцца візаві. — Хоць саўтас і дапамагае нам, калі трэба нешта падрамантаваць у бульнку, без спраўшайці наогул не абыходзіцца. Самі бачылі, які ў нас ганак. Актавая зала, асабліва яе сцена з пакрыццём з драўляных дошак, патрабуе рамонту. Неабходна маштабнае абнаўленне гардэробу. Зараз і самі ішым каштовы — з двух старых адзін як быццам новы. І бацькі гурткоўцаў могуць дапамагчы з закупкай тканіны і пашывам. З “бэ-ўшным” дапамагае Беларуска дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр. Апаратуру хацелася быць больш новаю, але тая, што ёсць, не падвоўзіць.

На сумнай ноце развітацца з Ганнай Мікалаеўнай не будзем. Распаўду пра акцыю ЗЦВЧ, з аналагамі якіх я практычна не сутыкаўся ў паліцка на рэгіёнах. Падчас летніх канікул Цэнтр праводзіць раз на тыдзень дзень беларускай мовы — дзеям паказваюць айчыныя мультфільмы, дадзіцца кароак з песнямі на беларускай, чытаюцца на ёй вершы. На працягу года гурткоўцы наведваюць з флэш-мобам школу, калі на перапынках арганізуюцца харавое чытанне творуў беларускіх

паэтаў і масавае выкананне народных песень. У самім Цэнтры вольнага часу сістэматычна праходзяць дні беларускай мовы, і тады ўсе зносіны ў ім будуюцца выключна на ёй. І ў цэлым аграгарадок не адстае ад такіх пачынанняў, скажам, па чываргах у дзіцячым садку і дзеткі, і дарослыя спрабуюць размаўляць толькі на беларускай!

— І яшчэ ўпор у сваёй дзейнасці робім на працу з дзельмі з сем’яў, якія знаходзяцца ў сацыяльна-небяспечным становішчы, інвалідамі і пажылымі, — кажа Ганна Прушаноўская. — Напрыклад, у калыхым мюзікле галоўную ролю выканаў чалавек, у якога адсутнічае кісьць рукі, а Дзед Мароза іграў чалавек без вока і з непрацоўнай левай рукой. Але мы не дзелім нашых гурткоўцаў на тых, хто расце ў сем’ях шчаслівых і няшчасных. Людзі з асабістымі развіццямі знаходзяцца ў Цэнтры нароўні з астатнімі. А за пажылымі часам моладзі проста не утначца! Стараемся, каб і ўсе былі разам, і каб у кожным выяўляліся яго індывідуальнае, лепшыя якасці чалавечыя ды творчыя.

МАСТАК, ШТО МАЛЮЕ... ТОРТ

А падзялілася сваім меркаваннем аб тым, як працякае культурнае жыццё аграгарадка, Жанна Агейчык. Яна

Жанна Агейчык са сваімі вучнямі.

скончыла мінскі архітэктурна-будаўнічы каледж, выкладала ў замасцотскай школе, а 24 гады таму ўладкавалася на працу ў тады яшчэ ДК. Ну а колькі праз яе ўмелыя рукі прайшло выхаванцаў гуртка малявання, падлічыць Жанна Уладзіміраўна ўжо не ў стане. А сёння ў трох узроставых групках (ад самі да пятнаццаці гадоў) студыі выяўленчага мастацтва “Палітра” Цэнтра вольнага часу запісана 50 чалавек. Сярод выпускнікоў студыі ёсць тая, хто звязав лёс з дызайнам, вучыліся ў архітэктурным і мастацкім каледжах. “Адна дзяўчынка стала кандытарам, дык яна распавядала, як ёй спатрэбіліся мае ўрокі малявання! — смеяцца спадарыня Агейчык. — Пірожковыя і торты ж трэба упрыгожываць! Іншая робіць жанчынам манікюр. І таксама з падзякай успамінае нашы заняткі”.

КАМЕНТАРЫ ЖАННЫ АГЕЙЧЫК:

— Я, вядома, чалавек прадкульты, таму і скажу, што мне культурнае жыццё аграгарадка падабаецца. Цэнтр не дае яму “раслабіцца”, мы ўвесь час нешта цікавае прымудляем. Праўда, дарослых у гуртках не так шмат, яны менш актыўныя, чым дзеці. А вось твая зусім не з-пад палкі наведваюць гурткі, яны сапраўды з заваляным сэрцам прыходзяць. Іх зыхатлівыя вочы і дадаюць нам станоўчай энергіі!

Гэтай энергіі і мне дадалася, калі я на пары хвілін уліўся ў таўкацкі мульты-аўдытэатр выяўленчага мастацтва. Але некаторыя з іх, не звяртаючы ўвагі на гвалт, засяроджана малявалі на лістах паперы нешта сур’ёзнае, бо тэмай урока выбралі пагрозы наркаманіі. Вельмі мне хацелася паглядзець, што ў выніку атрымалася, але трэба было вяртацца ў Мінск...

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Пра Аляксандра Вышку наша газета згадвала, калі распаўядала пра ягоную выставу “Восьмы суд свету”, што з поспехам прайшла ў сталіцы. У горадзе над Дзвіной ён асаба вядомая, бо як дызайнер мае дачыненне бадай да ўсіх мастацкіх праектаў, якія спрыяюць умацаванню іміджу Віцебска як культурнай сталіцы краіны. Маючы пэўнае ўяўленне пра творчасць Аляксандра, адразу бачыш ягоную руку ў візуальнай аздобе віцебскіх фэстаў і ў пабудове музейных экспазіцый. Музей гісторыі Віцебскай народнай мастацкай вучэльні таксама зроблены паводле ягонага праекта.

Да гісторыі Віцебскага авангарда Аляксандр Вышка спрычыніўся яшчэ калі рабіў дэкарацыі для фільма Аляксандра Міты “Шагал — Малевіч”. Гэта былі дакладныя копіі работ мэтраў авангарда. Пасля таго, як скончыліся здымкі фільма, тыя, хто паводле службовага абавязку мусіў бы парупіцца пра захаванасць гэтых каштоўных матэрыяльных аб’ектаў, якія ў Віцебску можна было б скарыстаць яшчэ не аднойчы, на жаль руплівасці і разумення сітуацыі не правілі... Мне Аляксандр распавядаў, што быў вельмі засмучаны той акалічнасцю, што выкананыя з любоўю і натхненнем рэчы аказаліся пасля здымак на сметніку.

Не бывае так, каб пры рэалізацыі задумы жыццё не ўносіла ў яе сваіх карэктываў. Канфлікты паміж праекціроўшчыкамі і выканаўцамі — справа звычайная. Але музей, па словах Аляксандра, у выніку атрымаўся амаль цалкам адпавядаючым аўтарскай задуме. Іншая рэч — навакольная прастора. Была цікавая ідэя аздобіць дамы з аднаго боку вуліцы Марка Шагала, на якой стаіць музей, копіямі работ славутага земляка, а з другога — каб былі роспісы паводле Малевіча. І каб на лініі музея Шагала і Малевіча сустрэкаліся. Было б гэткае вобразнае ўвасабленне Адзіства і Барацьбы супрацьлегаласцяў, зыходзячы з дыяметральна-розных творчых канцэпцый Малевіча і Шагала. Ды і Другі закон дыялектыкі тут пасуе — адмаўленне адмаўлення, паводле якога кожная сістэма спараджае сілы, што непазбежна ўступаюць у канфлікт з ёй. Менавіта Шагала,

“Няма мяжы дасканаласці” — гэтае выслоўе часта паўтараў паэт Алякс Пільмянкоў, калі ў якасці рэдактара “ЛіМа” даводзіў да ладу чужыя тэксты альбо аддаваў іх аўтару на дапрацоўку. Гэтыя словы я згадваю, калі бачу рэч нібыта і не кепскую, але якую відавочна можна палепшыць. Вось мне, прыкладам, даспадобы тое, што зроблена ў Віцебску дзеля вяртання з нябыту іменна дзеля чаў УНОВІСА і дзеля асэнсавання самой гэтай з’явы ў кантэксце стагоддзя, але пабачыўшы нерэалізаваныя задумы віцебскага дызайнера Аляксандра Вышкі па пераўтварэнні прылеглай да Музея гісторыі Віцебскай народнай мастацкай вучэльні тэрыторыі ў авангардысцкі мемарыял і адначасова прастору творчага сумоўя, падумаў: сапраўды, нават да шэдэўра часам штосьці можна дадаць...

Аляксандр Вышка.

было атрымаць дазвол спадчынінікаў, якія валодаюць аўтарскімі правамі. Мяркую, што на той момант у стваральнікаў музея былі больш пільныя клопаты. Такім чынам Шагал у вулічным кантэксце зараз прысутнічае не выявамі, а тэкстамі.

Непасрэдна за музеем Аляксандр Вышка хацеў бы бачыць зону апачынку і роздуму, арганізаваную формамі, падобнымі на Малевічавы архітэктуры. Тут наведвальнікі музея маглі б у спакойнай абстаноўцы паразважаць пра толькі што пабачанае, пра падзеі рэвалюцыйнай і пострэвалюцыйнай даўніны. Можна дойдучь рукі і да гэтага...

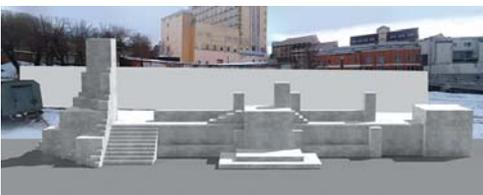
Вуліца Марка Шагала ўзнікла праз наданне імя мастака адрэзку вуліцы “Праўды”, паміж вуліцамі Леніна і Калініна. Аляксандр лічыць мэтазгодным рэшту “Праўды” перайменаваць у вуліцу Лазара Лісіцкага, бо гэта таксама знаявая асаба ў мастацтве авангарда. А зялёную прастору паблізу зрабіць скверам Казіміра Малевіча. Вуліца Малевіча ў горадзе ёсць, але яна на ўскраіне і выглядае вельмі несамавіта. Тэму закаханых Марка Шагала і Бэлы, якіх усведамленне шчасця ўзнікла над зямлёй, Аляксандр Вышка хацеў увасобіць у аздобе новага будынка ЗАГС, што зараз будзецца ў раёне, дзе была школа Пэна, у якой Марк атрымаў пачатковыя веды па мастацтве.

Гэта коротка пра тое, чаго Віцебску Шагала і Малевіча не стае. На думку майго аднакурсніка Аляксандра Вышкі. Як па мне, прапановы цалкам слушныя, а значыць ёсць спадзяванне, што віцебская культурніцкая грамада паставіцца да іх станоўча. Тым больш, што рэалізацыі іх, як падаецца, не патрабуе вялікіх матэрыяльных укладанняў.

Як гавораць “А”, трэба гаварыць “Б”. Прыгожая літара “А” — гэта Музей гісторыі Віцебскай народнай мастацкай вучэльні, віцебскі і агульнанацыянальны брэнд. Чакаем працягу па ўсім авангардысцкім алфавіце.

На фотаздымках з архіва Аляксандра Вышкі — праца над дэкарацыямі фільма “Шагал — Малевіч” і кадр з гэтага фільма; інтэр’еры Музея гісторыі Віцебскай народнай мастацкай вучэльні, а таксама праектныя прапановы па аздобе вуліцы Марка Шагала.

Алфавіт паводле УНОВІСА

рамантыч на рэалістычнай глебе, запрасіў у Віцебск Малевіча, аналітыка ад касмагоніі. А той перацягнуў да сябе ўсіх Шагалавых вучняў. Таму што неабсяжны канфлікт, і намалявалася сітуацыя “дух мяздзвезьў у адной бярлозе”.

Кампазіцыі Казіміра Малевіча на сцены дамоў трапілі, хоць і не тыя, што хацеў Аляксандр Вышка, а з Шагалам атрымаўся аблом. На тое, каб упрыгожыць горад манументальнымі рэпрадукцыямі ягоных твораў, трэба

Кампазіцыі Казіміра Малевіча на сцены дамоў трапілі, хоць і не тыя, што хацеў Аляксандр Вышка, а з Шагалам атрымаўся аблом. На тое, каб упрыгожыць горад манументальнымі рэпрадукцыямі ягоных твораў, трэба

K

Крыпта нясвіжскага касцёла — месца велічнае і вусціснае адначасова. Якімі толькі легендамі ды пагалоскамі яно не аэянае! Урошце, справа дайшла і да сур'ёзных навуковых даследванняў. Цягам рэалізацыі літоўска-беларускага праекта ў 2017 годзе спецыялісты вывучалі пахаванні прадстаўнікоў знакамітага роду. Галоўнай мэтай работ стала ідэнтыфікацыя парэшткаў, фіксацыя і аналіз іх стану. У той самы час, навукоўцы здолелі дадаць да партрэтаў вядомых усім асобаў пэўныя адметныя рысы.

ПАМЕР ТАЛІ...

Партрэт Міхала Казіміра Рыбанькі аматарам гісторыі добра вядомы. Цяпер жа спецыялісты змаглі пераканацца, што мастак, мяркуючы па ўсім, адлюстравваў яго постаць дакладна. У саркафагу, дзе, як сведчыць памятная шыльда, пахаваны менавіта гэты прадстаўнік роду Радзівілаў, былі выяўленыя парэшткі мужчыны, які старэйшы за 50 гадоў (Рыбанька памёр амаль у 60) і меў рост 163 сантыметры, а аб'ём талі — 116). Адназначна, хударлівым яго сапраўды не назавеш — як і вынікае з партрэта.

Нябожчык быў апрануты ў льяную кашулю і кунтуш або іншую вопратку з сіняй воўны, на якой вышытая зорка ордэна Белага Арла з дэвізам Pro fide, lege et rege (За веру, караля і закон). Ля правага боку выяўленыя фрагменты шаблі і драўляных похваў, абцягнутых чорнай скурай. Добра захавалася скасная рукаць у форме “галавы арла”. А вось сам клінок раслаўся на некалькі частак. Наяўнасць халоднай зброі лішні раз засведчыла, што ў саркафагу спачыў менавіта Рыбанька — які, нягледзячы на свой даволі міралабны характар, займаў пасаду вялікага гетмана літоўскага.

Непадалёк пахаваная і жонка Рыбанькі — знакамітая сваёй літаратурнай творчасцю Францішка Уршуля. Яе парэшткі спачываюць у саркафагу, які ўпрыгожаны алразу двума гербамі — Радзівілаў і Вішнявецкіх (мэнавіта з гэтага роду паходзіла пісьменніца). Пры ўскрышці выявілася, што яна моцна пакутвала ад артыку каленных суставаў. Зрэшты, “радзівілазнаўцы” і раней ведалі, што пані Уршуля скардзілася на боль у нагах. Дарэчы, у саркафагу ўдалося знайсці яе пантофікі са шклянёнымі ўстаўкамі.

Пра набожнасць Радзівілаў сведчаць выяўленыя ў саркафагах скапуляры з рэліквіямі святых, зробленыя з кавадкаў ткані і змашчаныя стужкай такім чынам, што алзін знаходзіцца на грудзі, а другі — на спіне. Гэтак, у скапуляры брата Рыбанькі Мікалая Хрыстафора Радзівіла зашпты невялічкі кавалак

дрэва. Да таго ж, у пахаванні Францішкі Уршулі знойдзеныя фрагменты рамяня, на якім па-польску выціснутыя словы з Евангелія: “Прыйдзіце да Мяне ўсе спрачаваныя і абязжараныя, і я супакою вас” (Мц, 11,28).

...! ХВОРЫЯ ЗУБЫ

Даволі цікавым аказалася пахаванне Караля Станіслава Пана Каханку — аднаго з самых экстравагантных і, разам з тым, папулярных прадстаўнікоў знакамітага роду. Яго імя яшчэ пры жыцці стала сінонімам магнацкай магутнасці і сваволі. Князь памёр у іншым радзівілаўскім котлішчы — цыперашняй Бялай Падляскай у лістападзе 1790 года. Праз шэраг прычын, годныя

валасці, а гэтаксама адносна чыстыя шуюка засталіся нязмённымі”.

Нядаўнія даследванні засведчылі, што муміфікацыя абмежавалася адно змазаннем цела нябожчыка бальзамамі: надрэзаў на цэле выяўлена не было. Антрапалагі выявілі ў Пана Каханку няўніасць цэлага шэрагу хваробаў (зубоў, суставаў...), якія цалкам маглі быць выкліканыя няправільным харчаваннем. Што адно пацярджанае рэпутацыю гэтага Радзівіла як аматара бясконцых шляхецкіх бяседаў за шчодра накрытым сталом. Да ўсяго, цяпер мы ведаем рост легендарнай асобы — 175 сантыметраў. На той час ён лічыўся даволі высокім. Скажам, ягоны бацька

і моднае адзенне XVIII стагоддзя, у якое ён апрануты: доўгая льяная кашуля са шматлікімі фальбонамі, карункавым каўняром і манжэтамі, пальчаткі з тонкай светлай скуры, ядэнавыя панчошкі, упрыгожаныя арнамантам, туфлі з парчой на аб'есе. Нябожчык ляжыць на падушцы з дарогай парчы, упрыгожанай раслінным арнамантам і набітай конскім воласам. Вядома, што пасля смерці з цела былі вынятыя ўнутраныя органы (навукоўцы выявілі два разрэзы), а сэрца князя доўгі час захоўвалася ў слупкім касцёле — дзе яно бачыў у 1882 годзе пісьменнік і гісторык Аляксандр Ельскі. Пазней яно было перанесена ў Нясвіж і цяпер захоўваецца

значылі, што час пахавання — гэта канец XVIII стагоддзя. Акрамя таго, дастаткова добра ацалела і захавалася вышытая на вопратцы металічнай ніткай зорка баварскага ордэна Святога Губерта.

Супаставіўшы ўсе гэтыя дадзеныя, даследчыкі прышлі да высновы, што спачылым, хутчэй за ўсё, з'яўляецца Геранім Вінцэнт Радзівіл (1759 — 1786) — алзны сын Міхала Казіміра Рыбанькі ад яго другой жонкі Ганны Луізы Мяцельскай. Навукоўцам вядома, што ён быў узнагароджаны ордэнам Святога Губерта. Ды і ўзрост супадаў.

Геранім Вінцэнт не вылучаўся палітычным або ваенным талентам. Ён быў блізім саратнікам свайго старэйшага зводнага брата Караля Станіслава. Відэць, ранняя смерць куды маладзейшага за яго крэўнага моцна засмуціла Пана Каханку. У кожным

пахаванні таго, хто навінен быў хаваць мяне, а мяне не пахавае нішто”. Гэтыя словы аказаліся прароцкімі: самага Караля Станіслава праз чатыры гады хавалі не настолькі пышна.

Найбольш значныя прадметы, выяўленыя ў саркафагах, было вырашана пакінуць у фондах музея-запаведніка “Нясвіж”. Гэта дае магчымасць як хаваць каштоўныя артэфакты, так і зрабіць іх даступнымі для вывучэння спецыялістам. У той час, як далейшае знаходжанне прадметаў у крышце магло б прынесці да іх непазбежнага знішчэння.

І ўжо неўзабаве шаблю Рыбанькі, слупкі пояса Каханку — дарэчы, адрэстаўраваныя спецыялістамі Цэнтра рэстаўрацыі імя П. Пулзінаса Мастацкага музея Літвы — і многія іншыя

Сакрэты радзівілаўскіх саркафагаў

Вышываныя зоркі ордэнаў Белага Арла і Святога Губерта.

Фрагмент слускага пояса з пахавання К. С. Радзівіла Пана Каханку.

хаўтуры яму зладзіць не атрымалася, і доўгі час ягонае цела знаходзілася ў нясвіжскай Слуцкай браме, пасля чаго без усялякіх урачыстых шэрымоў было перанесена ў фамільную спачывальню.

Спецыялісты, якія даследвалі крыпту ў 1953 годзе, апублікавалі талы ў часопісе “Неман” артыкул пад загалоўкам “Нясвіжскія муміі”. Вось што там гаворыцца аб пахаванні Пана Каханку: “У новым, пераважаным отом саркафагу-футарале мы знайшлі вельмі лёгкую труну, накрытую ласкам. У ёй пад пластом шэрага пелу ляжала мумія, апранутая ў добра захаваныя ярка-чырвоныя кунтуш з тонкага шуюку без падыўкі, з карункавым слукім поясам, з блакітным муаравым ордэнскім стужкай цераз плячо, з рэшткамі высокіх ботаў, але без наваіццяў... На галаве мы знайшлі некалькі ўрыўкаў тонкай ружовай і бела-шуюковай тканіны.

Мы не знайшлі ў кітках якога-кальвечы паведамлення пра тое, у чым хавалі Пана Каханку. Таму належыць выказаць здагадку, што нябожчык быў апрануты ў скуру,у, быць можа сабаліную шапку і ў ваўняныя штаны. (Тут павяліла вязанатая моль, супраць якой тады яшчэ не было нафтаіну). Затое дэабыня тканіны выдатна захавалася. Колер, тры-

Туфлі з пахавання Ф. У. Радзівіл.

Міхал Казімір Рыбанька меў усяго 163 сантыметры росту, а маці Францішка Уршуля — і наогул 155.

Што да слускага пояса, які бачылі ў 1953 годзе... У саркафагу быў выяўлены адно невялікі яго фрагмент (29x45 см). Моцна скамечаны, ён знаходзіўся пад правым плячом, побач з шаўковай падушкай, набітай травамі. У чым прычына такога перамяшчэння і калі яно адбылося, скажаць цяжка. Захавалася цэнтральная частка шаўковага пояса, на якой срэбнай ніткай вытканы ўзор у выглядзе папярочных палос з кветкавым арнамантам і “залатых” паёў. Але з улікам таго, што ў Беларусі налічваецца ўсяго паўтара дзясяткі паясоў падобнага тыпу і іх фрагментаў, гісторыка-культурную каштоўнасць знаходкі цяжка пераацаніць.

ІДЭНТЫФІКАЦЫЯ ПРАЗ ОРДЭН

Цела брата Рыбанькі Гераніма Фларыяна Радзівіла (1715 — 1760) было забальзаванае і да нашых дзён вельмі добра захавалася — як

Шабля карабела з пахавання М. К. Радзівіла Рыбанькі.

рарытэты здолеюць убачыць наведвальнікі Нясвіжа. Дзякуючы фінансаванню Еўрапейскага Саюза ў рамках праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва Латвія — Літва — Беларусь на 2014 — 2020 гады, у цяперашні момант завяршаецца стварэнне асобнай экспазіцыі ў прытворы замкавай капішчы, дзе будучы прадстаўлены знаходкі з радзівілаўскай крыпты. Адрэштце намечана ўжо на пачатак сёлетняга турыстычнага сезона. Сума фінансавання ЕС па праекту “Захаванне і адаптацыя спадчыны Радзівілаў дзеля турызму ў Келайне і Нясвіжы па праграме трансгранічнага супрацоўніцтва Латвія — Літва — Беларусь на 2014 — 2020 гады” для беларускага боку складае 63 тысячы еўра.

Даламо яшчэ, што дзякуючы ўдзелу ў гэтым праекце беларускі бок атрымаў надзвычай каштоўны досвед работ па даследванні пахаванняў і маўзалеяў, а таксама па правядзенні першаснай ачысткай, рэстаўрацыі і кансервацыі матэрыяльных каштоўнасцяў.

Андрэй БЛІНЦ, старшы навуковы супрацоўнік Нясвіжскага нацыянальна-гісторыка-культурнага музея-запаведніка

Саркафагі М. Х. Радзівіла (злева) і І. Ф. Радзівіла.

ў канопе побач з саркафагам князя. Акрамя таго, увагу антрапалагаў прыцягнулі дзве асаблівасці: практычна ідэальныя здаровыя зубы (роджасць для таго часу) і поўная адсутнасць слядоў валасоў на галаве.

Але далёка не ўсіх спачылых удалося ідэнтыфікаваць гэтак хутка. Скажам, у адной з трунаў былі выяўленыя парэшткі высокага (177 см) мужчыны ва ўзросце каля трыццаці гадоў, які ляжыць на трышчы галоў, які ляжыць на матрасы, набітым драўлянымі трэскамі, і шаўковай падушцы. Адзенне амаль стэла, але яго фрагментаў было дастаткова, каб навукоўцы вы-

разе, ён зладзіў шыкоўныя хаўтуры, якія сталі апошняй маштабнай шэрымоннай такога кшталту ў Нясвіжы.

Разам з Геранімам Вінцэнтам тады былі перапахаваныя ягоны сын Мікалай, які памёр у дзяцінстве, і маці Ганна Луіза. Як распавядалі відэаопы, толькі на ўпрыгожванні касцёла спатрэбілася каля 2000 локцяў (1300 метраў) аksamіту. Ля трунаў стаяў ганаровы каравул з рарытэтай зброй, якую ў апошні раз вынялі з княжай скарбніцы для ўсугульнага агіду. Праводзілі гэстыя, якіх багата з'ехалася на хаўтуры, Кароль Станіслаў Радзівіл нібыта прамовіў: “Я

(Працяг.
Пачатак у № № 2 — 4, 8.)

У 1984-м, паставіўшы ў Маскве на студыі імя Горкага некалькі карцін, у тым ліку, “Дастаянне рэспублікі” з Андрэем Міронавым, у Мінск вярнуўся влікі казачнік Уладзімір Бычкоў — па-студыйнаму: “Бычкоў”, сугучна з “Хічкок”.

Прыспеў іншы час — і яму дазволілі зняць з паліцыі фільма-пакутнік “Хрыстос прыязміўся ў Гародні”, дзе той праляжыў 23 гадзі: маўляў, рыхтуйце да пракату. Валодзя склікаў нас, асепкі здымачнай групы: мантажора Вету Калядзюка, акцёраў Любу Румянцаву, Ігара Смускевіча, мяне — аўтара закадравага каментарыя... Валодзя Караткевіч нядаўна памёр...

Фінальныя напісы, дзе ўгадвалася прозвішча нябожчыка-пісьменніка... Навісла злавесна-разубленая ішыяна. Бычкоў некалькі раз пераправаў: “Давайце падымаем: можа, нешта можна перарабіць, палепшыць... У нас ёсць час”. Пацянуў пісьменнік Янка Брыль, які чамусьці апынуўся на праглядзе, уздыгнуў: “Нам ужо не раз здавалася, што мае час...” Ціха разыйшліся ў самоце. Люба — выканаўца ролі апостала Іаана і куртызанкі Марыны Крывіч — прамармытала, выходзячы: “Лешы бы яо ў такім выглядзе не бачыла”. Гэта яна параўноўвала ўбачанае з першай аўтарскай версіяй, якую ўзнавіць ужо немагчыма.

Але вось “Бычкоў” у другі раз, як гаворыцца, увайшоў у “беларусьфільмаўскую рэчку” — і па-майстэрску зняў “Восенскі падарунак феі”, які меў уданы пракат. А ў 1985-м сваю апошнюю ў жыццё карціну “Палёт у краіну пачвару”. Увесь працэс здымак у мінскіх павільёнах і на натуре — у Эшэры, пад Сухумі — прайшоў пры мне: рэжысёр запрасіў мяне на ролі Шлега. Роля адмоўная, вядома: кога ж яшчэ я магу іграць!

Нястрымана-буянная фантазія “Бычкава”: дрэсаванне драпежнікі, артысты цырка, у ролі караля Дулярыса клоўн Уладзімір Крэмена, маташкілісты-каскадзёры, запісны Кашчэй і Баба-Яга дзіцячых фільмаў-казак, востра-характарны акцёр Георгій Міляр, паліты ў космас, звычайны касцюм Алы Грыбавай, дзівосныя доктары “масфільмаўца” Паўла Гышпава, усе мы, персанажы-“дрэннышы”, у фінале ператвараемся ў лямбікі!

Здымкі натуре ў наваколлі Сухумі штодзень ускладняліся амаль неперадавальнымі цяжкасцямі: ужо з сярэдзіны здымачнай змены наўкол бамбукавага гаю на беразе мора ў ценю стаялі легкавікі: расцінны абхазцы з нецярпеннем чакалі канца змены, каб разабраць беларускіх “кіношнікіў” і развесці іх па аўлах, дзе ўжо стаялі накрытыя сталы.

Час перамен — не заўсёды да лепшага

Да 95-годдзя беларускага кіно

Наша кіно 80 — 90-х

Як і да якой гадзіны ночы цягнуліся застоллі, не ведаю: я адзін, хто ў тым не ўдзельнічаў. Карыстаючыся неспадзяванай магчымасцю пабыць на моры, узяў у экспедыцыю жонку з трохгадовай дачкой і двухгадовавым сынкам.

Пасля вельмі паспешлівага “Палёта...” Валодзя пражыў у Мінску яшчэ амаль 20 гадоў, меў задумы... Але больш спрыяныя калегі адсянялі яго, выбівалі дзяржфінансаванне на свае праекты — надзішлі новыя “грашовыя” часы... Фантазія Бычкова мог рэалізаваць толькі ён сам.

У штаранішніх малітвах-марціралагах узгадваю сябра Валеры Рубінчыка, таварышаў Валодзю Караткевіча і Валодзю Бычкова — прастадушнага, бязмежна таленавітага фантазёра. Больш такога ўнікама не бачу сёння ні на беларускім кінадыяглядзе, ні нават на расійскім.

На фасадзе кінастудыі няма мемарыяльных дошак у памяць аб Уладзіміры Бычковым і Леаніде Нячаеве. І не будзе. Ды і навошта? Ім не трэба нарамаць пра сябе такім матэрыяльным чынам. Яны ж — казачнікі...

А вось дошка — адразу была проста над галоўным уваходам: “Міхаіл Пташук” — з’явілася тут клопатамі жонкі і дачкі рожысёра. Цяпер дошку ссунулі далей — за Коршам.

Хлопец з вёскі Федзюкі Ляхавіцкага раёна, што на Берасцейшчыне, скончыў у Маскве “Шчуку” як акцёр, працаваў у тэатрах Расіі, наступіў у Маскву і скончыў Вышэйшыя курсы сцэнарыстаў і рожысёраў, асеў на радзіме. Першая значная карціна Пташукі — пяцісерыйная “Час выбраў нас”. Тэма — асноўная для “Партызанфільмаў”: камсамольскае падполле 1942 — 1944 гадоў ва акупаванай фашыстамі Беларусі.

Вядома ж, цяжка персаніфікаваць кожнага з двух дзясяткаў актывіна дзеючых персанажай. Волгук:

“...унікальныя насьмачаны матэрыял проста-такі “з’явіае” даволі схематычна сюжэтная канструкцыя”.

А вось грунтоўнае суджэнне прэсы:

“Какой-то будничной, очень узнаваемый сельский интеллигент, усталый и озабоченный, становится в нравственный и эстетический центр событий”.

Тут міжволі ўгадваецца першая прыкметная роля ў кіно Інакеныя Смакунюскага — лейтэнант Фарбераў з фільма “У акапах Сталінграда” паводле Віктара Янкураса: інтэлігент-нягэта, задумлывы акуларшыч, летуценнік, які

ў вогненнай віхуры вайны разважае пра жыццё...

Волгук на персанаж з фільма Пташукі:

“Акцёр Пётр Вельямінаў старае рамантычны вобраз, пазбулены прыземнасці”.

І вось вынік: Усеаюзная прэмія Ленінскага камсамола за 1980 год. І яшчэ: фонавая песня Хроннікава на словы Матусоўскага “Кожны чашывёрты”. Пачутая ў фільме Уладзімірам Мулявіным, яна ў а-капальным выкананні стала кульмінацыйнай песеннага спектакля “Песняроў” 1984 года “Праз усю вайну”.

“Палёт у краіну пачвару”: падчас здымак ў Сухумі. Кароль Дулярыс — Уладзімір Крэмена.

І за наступную карціну “Вазьму твой боль” Пташукі — Дзяржаўная прэмія БССР. Тэма тая ж самая: вайна, акупацыя.

Гэта, як мы пераканаліся, і галоўны тэматычны напрамак студыі, і пажыццёвая тэма Міхаіла Мікалаевіча. Яго аднакурснік Гена Харлан расказаў мне, што Міша нават яшчэ акцёрска з’явіўся сачынаў пра тое ж: то нешта патаемна падпальваў, то з аглядак расклейваў улёткі. Слухачы ВКСР пасмейліся над з’явамі беларуса. Як даказала жыццё — дарэмна.

Пэўна, прафесійнальная зайздрасць да поспеху “Дзікага паліянна караля Стаха” паводле Караткевіча і захопленасць новым дэтэктывам таго ж аўтара падштурнулі Пташукі адзіліць ад тэмы вайны і ўзяцца за “Чорны замак Альшанскі”.

Прызнаюся, я раман не дачытаў: забытанасць у пошуках скарбу, зярочыстасць у канструяванні аповеда, блеклы персанажы, — словам, нецікава. Волгук:

“Чыста ўмоўна выглядае скарб... вартая жэло кучка манет”.

У аўтара ў параўнанні з “Дзікім палываннем...” крок назад. Ну і што ж, што — “Ка-

раткевіч”? Творца бывае не роўны сам сабе.

“Не ўсё ўдалося ў створанай Караткевічам складанай кампазіцыі і мудрагелістай сюжэтнай вязі”.

Недахопы і хібы рамана “перакачавалі” ў фільм. Волгук:

“...шэраг невыразных неікава-васць дэялогаў”.

“Тым, хто не чытаў кнігі, цяжка разабрацца, што да чаго”.

А вось і ўхваля:

“Вельмі ўражвае адлюстраванне падзей апошняй вайны”.

Значыцца, удача, калі Пташук выходзіць на сваю асноўную тэму! І ён зробіць з таго выснову.

ранёс на экран яго апавяданне “Іван”, — але адступіўся: не знайшоў паразумення з аўтарам. А матэрыял прыцягваў! Зняў амаль паўфільма Вітаўтас Жалакявічус — разыйшоўся з аўтарам: той, кажуць, катэгорычна не быў згодны з трактоўкай рэжысёрам-літоўскага дзейнасці савецкай контрразведкі. Усё аднятае знішчылі — у СССР справа звычайная... Фільм Міхаіла, адзначаны ўзнагародамі, — важкі ўнёсак у серыю фільмаў пра вайну.

Аднак фільмам, этапным для Пташукі, аўтар застаўся не вельмі задаволены. Яны, пэўна, не кантактавалі: я чытаў “завочны”, не вельмі ухвальны водгук Уладзіміра Багамолава пра фільм і ў адказ — нешта накіптаў тлумачэння-апраўдання Пташукі... Мір ім абодвум — дастрачаюцца на нябёсах.

А усё ж лічу: лепшы фільм Мішы — “Знак бяды” паводле Васіля Быкава — наша тэма, нашы стваральнікі-бе-

ларусы, спрэс нашы акцёры.

Выключэнне: Ніна Руславава — адметны выбар актрысы-масквічкі! Варта партнёра я — наш Геннадзь Гарбук. Выдатны акцёрскі дуэт “тутэйшых”! Верыць, што яны зжыліся, што гарбачыліся цэлае жыццё разам, зрабіліся як адно.

Жорстка-праудзівыя “калгасныя” эпізоды Міхаілу Мікалаевічу загалвалі выразца. Але рожысёр адмовіўся, стаў на бок аўтарскай першакрыніцы — выстаяў!... Дзе цяпер тыя, некалі ўсыялыя “забароншчыкі-непучальшычыкі”? А па-майстэрску зроблены фільм існуе ў поўным аўтарскім варыянце — узор творцам.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

Сцэнарыў Алеся Асташонка — пра патаемнае вяртанне пасля разгрому паўстання 1863 года ў ноч на Каляды ў свой дом, які знаходзіцца пад наглядом паліцыі, шляхціца-“камедыянта” — тут быў вольны пераказ аўтарам магчымых падзей з жыцця Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча.

Пасля прэм’ернага паказу карціны па ТВ на імя старшын Дзяржтэлерадыё БССР прыйшоў ліст ад доктара біялагічных навук Валерыя Пятровіча Прыстаўкі — копія ў мяне.

“В фільме Владимира Орлова мы впервые на экране увидели белоруса не в кожанке, лоптах, с автоматом ППП на груди, а интеллекта, говорящего на английском и французском, играющего на фисгармонии”.

Камедыянт, я запусціўся з другім двухсерыйным фільмам “Запіскі Самсона Самасуя”. Здабыццём літаратурнай першакрыніцы — патаемная дэтэктыўная гісторыя, вартая асобнага сцэнарыя.

Некалькі раз дазнаўся, што недзе напрыканцы 20-х у некалькіх нумарах часопіса “Узвышша” надрукавалі “Запіскі...”, зацікавіла, што раман — са-тырычны. Але ён, па чутках, у таямніча-недасягальным спецазахаванні! Аніводная ўстанова, аніводны “камтэтэнты орган”, куды дасылалі запыты, пра твор той, быццам, нічога не чулі. Але я ўжо ведаў рэальныя “халы” ў нашай краіне: усё вырашае ці І-шы Сакратар ЦК, ці вахцёр, сярэдзіна паміж імі — пустэча. А таму праз знаёмых бібліятэкар “Ленінік” звярнуўся наўпрост да хлопцаў з іх “множыцельнай тэхнікі” — тых самых “вахцёраў” — і на блактымн вочу расставіў пра раман, які, мо, у нейкіх там спецзахаванні. Хлопцы скемілі і праз пару дзён папрасілі гана-масквічкі! Варта партнёра я — наш Геннадзь Гарбук. Выдатны акцёрскі дуэт “тутэйшых”! Верыць, што яны зжыліся, што гарбачыліся цэлае жыццё разам, зрабіліся як адно.

Жорстка-праудзівыя “калгасныя” эпізоды Міхаілу Мікалаевічу загалвалі выразца. Але рожысёр адмовіўся, стаў на бок аўтарскай першакрыніцы — выстаяў!... Дзе цяпер тыя, некалі ўсыялыя “забароншчыкі-непучальшычыкі”? А па-майстэрску зроблены фільм існуе ў поўным аўтарскім варыянце — узор творцам.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-тэатра, у якім адбываецца ўся дэя, не мела. А гэта карціна створана на т/а “Тэлефільм” Дзяржтэлерадыё БССР.

На вытворчай базе “Беларусьфільма” ў 1987-м зняты двухсерыйны фільм “Камедыянт”. Менавіта і толькі “на вытворчай”, бо тэлебачанне павільёна для доктарышч-вялікага дома-

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.;"
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.;"
- "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.;"

Новы раздзел — "Сусвет Яэна Драздовіча".

Выставы:

- Унікальная выстава да 100-годдзя мастацкага аб'яднання УНОВІС "Нас зразаюць праз 100 гадоў. Лазар Хідэжель" — да 15 сакавіка.
- Персанальная выстава Кастуся Качана "Радзімаю зачараваны" — да 15 сакавіка.
- Персанальная выстава Віктара Маркаўца "Класіка і этнамадэрн" — да 15 сакавіка.
- Выстава жывапісу і графікі Юрыя Хілько "Цень ветру" — да 16 сакавіка.
- Выставачны праект Вольгі Сазыкінай "Пра шкло".

Філіялы музея МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАў. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАБКОЎСКАЌ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Повязь часоў", якая знаёміць з багаццем вобразу традыцыйнага ручніка.
- Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве паясоў альбо саломалляцэнні (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ПІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старая Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
- Аўтарскі праект Ахрэма

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

- 29 лютага — "Пікавая дама" (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага. Дыржор — Андрэй Галаная.
- 1 сакавіка — "Стварэнне свету" (балет у 2-х дзеях) А.Пятрова. Дыржор — Андрэй Галаная. Прэм'ера.
- 3 — адрыццё фестывалю "Уладзімір Співакоў запрашае..." Канцэрт "Віртуозаў Масквы".
- 4 — "Дон Кіхот" (балет у 3-х дзеях) Л.Мінкуса. Дыржор — Мікалай Калядка.
- 4 — Вечар музыкі **Сяргея Рахманінава**. Камерная зала ім. Л.П.Александроваўскай. Пачатак у 19.30.
- 5 — "Яўген Анегін" (опера ў 3-х дзеях)

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белсаюздрук"

Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".

Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".

Праспект Незалежнасці, 44.

Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі "Белсаюздрук"

ст.м. "Наміга", вул. М. Багдановіча.

Праспект Пераможаў, 5.

Вуліца Рабкораўскага, 17.

Праспект Незалежнасці, 68, В.

Вуліца Лабанка, 2.

Белабровка VKL3D.

- Акцыя "Воляе піяніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Выставы:

- Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
- Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
- Выстава "Успаміны" — да 5 сакавіка.
- Выстава, прысвечаная творчым дасягненням мастака-пастаноўшчыка Кацярыны Булгакавай "…Ад ідэі да тэатральнай сцэны…" — да 15 сакавіка.
- Выстава "Ян Камар. Фотаграф з Нянькава" — да 1 сакавіка.
- Фотавыстава "Міхайлаўскае. Кабінет Пушкіна" — да 22 сакавіка.

ГАСЦЁўНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Паззія вышэйкі" — да 29 сакавіка.

Майстар-класы:

- Музейныя заняткі "Тэатральная льялка" для дзяцей 5+.
- Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ПІСТАРЫ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Свардлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографа".

БЕЛАРУСЬ ДЗЯРЖАўНЫ МУЗЕЙ ПІСТАРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8. Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66. Музей працуе: аўторак-нядзеля з 10.00 да 18.00 (касы да 17.30), панядзелак - выхадны.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Часовая экспазіцыя "Нашчадкі Вялікай Перамогі" (сумесна з ГА "Бабруйская гарадская дзяржаўна-юнацкая ўзрэння студыя выяўленчага мастацтва "Вясёлка") — да 27 сакавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ПІСТАРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Міжнародная выстава "Модныя дамы ў Нясвіжы" — да 5 сакавіка.

Аснову экспазіцыі складае калекцыя Музея ў Небарове і Аркады (Польшча). У праекце задзейнічаны: прыватная калекцыя князя Мацея Радзівіла, Фонд "Nomina Rosae" (Польшча), Музей "Замкавы комплекс "Мір" (Беларусь).

- Гістарычны квест "Таямніцы і загадкі палаца

П.Чайкоўскага. Дыржор — Андрэй Галаная.

- 6 — "Бахчысарайскі фантан" (балет у 2-х дзеях) Б.Асаф'ева. Дыржор — Мікалай Калядка.
- 7 — Канцэрт "Зоркі сусветнага балета. Ад класікі да мадэрну".

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫў РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.

- 29 лютага — "Шлоб з ветрам" (песня ў адной дзеі) Я.Карняга, К.Аверкава. Прэм'ера.
- 1 сакавіка — "Сіндром Медэі" (трагедыя) Ю.Чарнуўскай.
- 3 — "Тры Жызэлі" (драма) А.Курэйчыка.
- 4 — "Сірожа" (жыццё ў дзвюх эпохах) Ю.Чарнуўскай.

Радзівілаў. Па папярэдніх заяўках.

Ратуша:
г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Квест "Выхадкі старога захаўніка". Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Міжнародная выстава гістарычных карт "Аб'ядноўваючы прастору і час" — да 29 сакавіка.
- Тэатрылізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
- Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гасці да Пана Каханку".
- Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя".
- Тэматычная экскурсія з элементамі квеста для дзвюх "Інтрыгі Кулідона".
- Музейныя камунікатывныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракако".
- Квест "Белы слон".
- Дзяржаўная тэатрылізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
- Правядзенне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны Вясяллы.
- Музейная фоталіцоўка.

ДЗЯРЖАўНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
- Праект "Вайна і мір. Беларусь памятае", прымеркаваны да 75-годдзя Перамогі.
- Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
- Тэатрылізаваныя

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Выставачныя праекты:

- "Мінск у гістарычнай прастору. Картаграфічны кабінет".
- "Мінск сярод сяброў. Гары-пабрацімы сталіцы Беларусі".
- "Археалагічныя артэфакты ў XII — XIX стст."
- Прэзентацыя серыі жывапісных работ "Імя ў гісторыі Мінска. Гістарычныя асобы ў партрэтах сучасных мастакоў" — 3 сакавіка. Пачатак а 17-й.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

- Пастаянная экспазіцыя.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

- "Сані + вазок; каляска + брычка; карэта + вуфраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).

Прэм'ера.

- 5 — "Гендарныя выкрутасы" (фантастычная камедыя вар'яцкіх станавішчаў) А.Курэйчыка. Прэм'ера.
- 6 — "Шлоб з ветрам" (песня ў адной дзеі) Я.Карняга, К.Аверкава. Прэм'ера.
- 7 — "Вар'ятка" (трагіфарс у 2-х дзеях) Н. Птушкінай. Прэм'ера.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫў БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 29 лютага — "Умка" (кранальная гісторыя ў адной дзеі) Ю.Якаўлева.
- 26 — "Марозка" (казка на дзве дзеі). Пачатак спектакляў аб 11-й.

(дзень нараджэння ў музеі).

- Віншаванне ад музея, фотасесія "У дзень Вясяллы — у музей!"

МУЗЕЙ ГІСТАРЫ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы музея

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАў Л.Д. ШЧАМЯЛ'ЕВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

- Адноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жывапісу" (візуальная рэтрспектыва творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамял'ева).
- Выстава "Леанід Шчамял'еву — 97. Графіка з сямейнай калекцыі" — да 19 красавіка.
- Рэтрспектыўная выстава

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Нальшанскія сустрачкі" — да 29 сакавіка.

жывапісу і графікі "Пра жанчын і пра вясюн ..." — з 4 сакавіка да 19 красавіка.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхалу Савіцкаму.
- "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".
- Выстава "Дамскае штучкі" — да 8 сакавіка.
- Персанальная выстава жывапісу Раісы Сіплевіч PATSINKA — да 8 сакавіка.

НАВАГРУДСКІ ПІСТАРЫКА-КРАЯЗНАўЧНЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. Тэл.: (8-01597) 2 14 70.

- Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
- "Мінск сярод сяброў. Гары-пабрацімы сталіцы Беларусі".
- "Археалагічныя артэфакты ў XII — XIX стст."
- Прэзентацыя серыі жывапісных работ "Імя ў гісторыі Мінска. Гістарычныя асобы ў партрэтах сучасных мастакоў" — 3 сакавіка. Пачатак а 17-й.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

- Пастаянная экспазіцыя.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

- "Сані + вазок; каляска + брычка; карэта + вуфраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

- Пастаянная экспазіцыя.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

- "Сані + вазок; каляска + брычка; карэта + вуфраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"

звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

■ Віртуальная гульня "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.

- Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распаўсюджаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Нальшанскія сустрачкі" — да 29 сакавіка.

ФІЛГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыі:

- "Кюла часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

АРТ-ГАСЦЁўНЯ "ВЫСОКАЕ М'СТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.

- Выстава работ Ганны Сіплевіч "Шмат літар" — да 15 сакавіка.

НАВАГРУДСКІ ПІСТАРЫКА-КРАЯЗНАўЧНЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. Тэл.: (8-01597) 2 14 70.

- Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
- "Мінск сярод сяброў. Гары-пабрацімы сталіцы Беларусі".
- "Археалагічныя артэфакты ў XII — XIX стст."
- Прэзентацыя серыі жывапісных работ "Імя ў гісторыі Мінска. Гістарычныя асобы ў партрэтах сучасных мастакоў" — 3 сакавіка. Пачатак а 17-й.

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА ў НАВАГРУДКУ
г. Навагрудак, вул. Леніна, 1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

- Пастаянная экспазіцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
- Пастаянныя выставы: "Свято кухні Міцкевічаў", "Малюнк сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭЌ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.

- Выстава фотаздымкаў Зянонаса Накроўска і Віргіліуса Уснавічыуса "Шлях да Свабоды. Літва ў 1988—1991 гады" — па 2 сакавіка.
- Выстава станковай і кніжнай графікі Лоры Стрыжак і Наталі Харольскай "Я валяюся на траве, сто фантазій ў галаве ..." — да 2 сакавіка.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс: 290 60 10.

- Выстава твораў эстонскіх мастакоў — да 8 сакавіка.